

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Tractatus II. De Controversiis particularibus modernis, Prop. 5. Jansenii, ac
novis Sectariorum dogmatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

TRACTATUS SECUNDUS
DE
CONTRORSIIS
PARTICULARIBVS
MODERNIS ET QVINQUE JANSENIANIS.

CAPUT I.

Explicatur Methodus in sequentibus Controversiis præcipue observanda.

Statuenda sunt hic quatuor Principia ab ipsis Sæctariis communiter concessa, & necessario admittenda: ex quibus singulas Controversias in particulari ita deducemus, ut cogatur Sæctarius veritatem Catholicam admittere, vel suis principiis contradicere per viam argumentandi brevem, & cuius legentia aperta.

Primo admittunt nobiscum Sæctarii Scripturæ sacræ auctoritatem esse infallibilem: ac proinde in quavis Controversia ab ea parte stare victoriam, pro qua verus Scripturæ sensus declaratur.

Secundo, Docent ipsi ut fidei suæ dogma indubitatum, Ecclesiam primitivam, quæ duravit post Christum annis circiter quingentis, sanctam, incorruptam, & omnis erroris expertem fuisse: ac proinde verum Scripturæ sensum tenuisse, ac fideliter docuisse. Nam nisi admitterent Ecclesiam saltem primitivam non errasse, fateri deberent nunquam post Christum veram Ecclesiam in mundo fuisse, cum prorsus impossibile sit veram Ecclesiam sine vera fide existere: aliâ enim esset vera, & non vera, quod aperte repugnat.

Hinc tertio, admittunt Patres primitivæ Ecclesiæ veram Christi fidem tenuisse & docuisse, atque in ea docenda verum Scripturæ sensum cognovisse. Unde sequitur illorum qui tunc vixerunt Patrum auctoritatem & communem consensum, in quavis fidei controversia recipiendum esse: quos & ipsi pro suis dogmatibus omni studio adducere conantur.

Et pariter primo, quia cum Patres illi fuerint primitivæ Ecclesiæ Pastores & Doctores, non potuerunt veram illius doctrinam ac sensum ignorare. Si enim ipsi Ecclesiæ Doctores ejus doctrinam ignorassent, multo magis aliis ignota fuisset: unde sequeretur nullam fuisse in primitivæ Ecclesiæ legitimam Verbi Dei prædicationem, quam tamen ipsi Sæctarii primariam veræ Ecclesiæ notam agnoscunt.

Patet secundo, Quia illorum Patrum Scripta in primitivæ Ecclesiæ passim recepta, & perpetuo usu approbata fuerunt. In Scriptis autem sic approbatis Ecclesiæ tunc approbantis auctoritatem, sensum, & testimonium possidemus. Præterea, eorum Libri ad impugnandos errores & hæreses à primitivæ Ecclesiæ perpetuo adhibiti fuerunt: hoc autem fieri non potuit, nisi doctrinam in iis contentam, veram, solidamque

agnosceret; non enim potest per doctrinam quæ erronea est, error debite impugnari.

Patet denique ex eo, quod SS. Patres in primitivæ Ecclesiæ pro Sanctis agniti fuerint, & ipsi Sæctarii pro talibus eos agnoscant. Unde necessario sequitur eos veram & communem fidem profiteri debuisse; vera enim sanctitas sine vera & saltem communi fide nullo modo subsistere potest; quinimodo docent Sæctarii, solam esse fidem, quæ per se hominem verè justum & sanctum constituit.

Hic igitur primæ Ecclesiæ Patres, in suis Scriptis unanimi consensu posteritati traditis, sunt indubitati testes fidei, & doctrinæ quam olim profitebatur vera Christi Ecclesiæ, cujus ipsi ad populum præcipui interpretes, & Doctores fuerunt. Si enim horum testimonium & consensus non sufficiat, nulli prorsus Ecclesiæ primitivæ idonei testes adduci poterunt. Eoque magis quod illi modo sint arbitri maxime sinceri, & incorrupti, ut sententiam ferant de exortis hoc ævo controversiis, de quibus olim nihil audierunt, sed absque omni partium studio doctrinam à vera Ecclesiæ acceptam, solo veritatis amore, posteris suis puram, sinceramque tradiderunt.

Hoc quoque argumentum pro auctoritate Patrum, qui se in primitivæ Ecclesiæ antecesserunt, adducit ipse Augustinus contra Julianum hæreticum l. 1. cap. ult. Nondum vobiscum apud illos Judices (Patres) aliquid agebamus, & apud eos acta est causa nostra; nec nos eis noti fueramus, & eorum pro nobis latus contra vos sententias citamus; nondum vobiscum certabamus, & eis pronunciantibus vicimus.

Quarto, Principium certum est etiam apud Sæctarios: Hæreticam esse eorum doctrinam, quos primitivæ Ecclesiæ pro hæreticis damnavit. Nam si eorum doctrina erronea & hæretica non esset, vera & primitivæ Ecclesiæ eam reprobando in fide errasset, & hoc ipso vera Christi Ecclesiæ non esset.

Ex his igitur principiis, quæ ipsi Sæctarii pro manifestis agnoscere debent, procedemus ad doctrinam cum Ecclesiæ Romana controversiam ipsis perspicue demonstrandam, hoc modo:

Illam doctrinam & sensum Scripturæ debet esse verus, quem tradidit primitivæ Ecclesiæ per suos Patres & Doctores, qui veram Ecclesiæ fidem præ omnibus perspectam habuerunt, aliis prædicarunt, & librorum suorum monumentis posteritati consignarunt, ut pluribus ostensum est.

Atqui doctrina Ecclesiæ Romanæ, quam in sequentibus controversiis proferemus, est talis, ut in singulis ostendemus. Ergo Ecclesiæ Romanæ doctrina necessario debet esse vera.

Item,

Item, illa doctrina necessario est falsa, quam in antiquis Hæreticis primitiva Ecclesia damnavit.

Atque doctrina Romanæ fidei opposita est talis, uti infra patebit. Ergo illa necessario est falsa. Atque hæc argumentandi ratio ex propriis principiis desumpta, cuius Sectario facilis esse debet, & eorum quibus hæc seribo captui, & utilitati maxime accommodata.

Quod si Adversarii hæc methodo convicti, contentur ad novas Scripturæ latebras declinare, adigendi erunt ad Methodum triplicem supra assignatam part. I. cap. 9.

CAPUT II.

De Fide, Operibus, Gratia, & Prædestinatione.

§. I.

Sectarii resolluntur.

Docent primò Catholicis, Fidem, & bona Opera peccatorem disponere ad justificationem, & gratiam primam, quæ transfertur à statu peccati ad statum gratiæ, & filiorum Dei.

Docent secundò, per Fidem, & bona opera justum mereri justificationem secundam, sive augmentum gratiæ, & justitiæ semel acquisitæ, adeoque digna esse mercede, mediante tamen semper gratiâ & meritis Christi, *Trid. sess. 6. cap. 8.*

Contra docent tam Lutherani, quam Calvinistæ, solam Fidem ad salutem & justitiam sufficere. Bona opera ad salutem neq; necessaria neq; utilia: Imò omnia justorum opera esse peccata, & illos tantum esse justos per justitiam Christi illis imputatam.

Visa sunt Voetio cum quibusdam modernis Sectariis, nimis cruda, ac rigida hæc suorum Prophetarum Lutheri, & Calvini oracula. Illa igitur ipsi novo Spiritu afflatu sic reformanda censuerunt, ut per bona Opera obtineatur aliqua justitio, non quidem in hac vita, sed saltem in futura. Sed hoc ipsum ut nimis laxum contrario Spiritu damnat Samuel Marius, & acerbe exprobrat Voetianis, *Illis plus quam mediâ partem Victoria Papiæ concedere*. Ita loquitur in suis Diatribis de statu afflictio modernæ Theologiæ apud Confederatos p. 8.

Sed patent priora quæ retulimus dogmata, ex ipsis Calvinii verbis referentis tam suam, quam Lutheri doctrinam *lib. 1. de libero arbitrio pag. 141.* Peccare justos etiam in operibus bonis, & bona opera esse ex se mortalia peccata (ait): nihil est in istis verbis quod non simpliciter, & circa ullam figuram verum sit. Item Lutherus, *in consut. Latomi fol. 220.* Omnis justitia est immunda, omne opus bonum peccatum. Denique Calvinus *in antidot. pag. 291.* In eo differt à Lege Evangelium, quia non sub conditione operum, sicut illa, sed ex fide vitam promittit. Et hæc est communis Sectariorum confessio, quæ juxta traditam cap. I. Methodum clarè & solidè confutatur hoc argumento.

II. Illa doctrina est hæretica quæ adversatur Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ, ut omnes Sectarii admittunt. Sed hæc doctrina adversatur Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ: Ergo hæc doctrina est hæretica.

Scripturæ adversari ostenditur ex Evangelio, ubi præter Fidem requiritur observatio Mandatorum.

R. P. Arsdæ, Tom. I.

Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Et de mercede dicitur Matth. 20. Voca operarios & redde illis mercedem. Et Matth. 5. v. 12. Gaudete & exaltate quia merces vestra copiosa est in caelis. Eodem modo de merito & mercede bonorum operum loquitur Apost. ad Rom. 2. v. 6. Deus reddet unicuique secundum opera sua. Et 1. ad Cor. 3. v. 8. Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Frustra insuper diceretur 1. Joan. 3. v. 14. Qui non diligit manet in morte, si sola fides ad vitam, & salutem sufficeret.

Denique Apostolus Jacobus suæ Epist. cap. 2. v. 20. apertè declarat, *Fidem sine operibus mortuam esse. Et ex operibus justificari hominem, & non ex fide. Si dicat Sectarius Epistolam D. Jacobi Canonicam non esse, jubeatur id ex Scripturis probare, juxta methodum primam supra assignatam.*

3. Si in oppositum adferat Apostolum Paulum ad Rom. 2. ubi dicit, *nos gratis justificari, & sine operibus legis.* Respondetur Apostolum agere de operibus legis ceremonialibus, quibus Judæi se coram Deo justos reddi, falsò existimabant. Nostram autem doctrinam apertè tradit idem Apostolus ad Rom. 2. v. 13. *Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.*

4. Sensus primitivæ Ecclesiæ circa has Scripturas Lutheri & Calvino è diametro contrarium esse; ex testimoniis SS. Patrum, qui in primitiva Ecclesia floruerunt, nunc manifestè declaro.

S. Augustinus *lib. de fide & operibus cap. 14.* Jam, inquit, illud videamus quod excutiendum est à cordibus religiosis, ne malâ securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam solam fidem sufficere putaverint.

Idem *in epist. 105. ad Sixtum.* Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.

S. Cyprianus *libro de unit. Eccles. circa medium.* Justitiæ opus est, ut promereri quis possit Deum, præceptis & monitis ejus obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.

S. Ambrosius *lib. 1. de offic. cap. 35.* Nonne evidens est meritum aut præmia aut supplicia post mortem manere.

S. Basilii *Orat. in init. proverb.* Omnes qui viam Evangelicam incedimus mercatores sumus, per opera mandatorum nobis possessionem cælestium comparantes.

S. Cyrillus *lib. 10. in Joan. cap. 18.* Quod autem fides ad salutem non sufficiat, Christus etiam discipulis ostendit, tu credis quia unus est Deus.

5. Ex his adeo manifestis hoc tantum modo potes concludere. Vel Scriptura erravit cum primitiva Ecclesia, vel nunc errat doctrina Lutheri & Calvinii in terminis tam illi, quam illis contraria. Sed nec Scriptura, nec primitiva Ecclesia errarunt, ut ipsi fatentur. Ergo erronea est hæc Lutheri & Calvinii doctrina, & consequenter tota eorum Secta, quæ huic doctrinæ adhaeret.

§. II.

Prædestinatio Calviniana exponitur, & refutatur.

Docent Calvinistæ, Primò, Homines independentes à suis meritis, vel demeritis æterno Dei decreto

creto prædestinari ad gloriam, vel reprobari ad pœnas aternas: etiam independenter à prævisione peccati originaalis.

II. Ut Deus prædictum Decretum executioni mandaret, illum absolute ordinasse, ut Adam cum tota posteritate peccaret, ut inde haberet occasionem exercendi suam *justitiam* circa reprobos, & suam *miseri-cordiam* erga prædestinatos. Sed hæc manifestè ad-versantur Scripturis omnes homines sine exceptione excitantibus ad virtutem, hortantibus lapsos ad pœnitentiam, & testantibus Deum ex parte sua nullius hominis perditionem desiderare, ut illud *Ezechielis 18. Nolo mortem peccatoris dicit Dominus, sed magis ut convertatur & vivat*, & alibi locis innumeris. Unde cum torrente Patrum clarum est illud Augustini, *Omnium quidem hominum Deus creator est, sed nemo ab eo ideo creatus est, ut pereat, quia alia est causa nascendi, alia pereundi. Ut enim nascantur homines, est beneficium, ut autem pereant, prævaricationis est vitium.*

III. Docent Christum pro omnibus mortuum non esse, sed pro solis electis & prædestinatis. Contra apertam Scripturam 2. ad Cor. 5. v. 15. *Christus pro omnibus mortuus est.*

IV. Deum non omnibus dare gratiam, sed solis prædestinatis. Contra illud Apost. *Deus vult omnes homines salvos fieri*, quantum est ex parte auxilii divini.

V. Hominem in statu naturæ lapsæ, perdidisse libertatem arbitrii, sic ut concupiscentiæ, aut gratiæ internæ non possit resistere. Cum tamen Scriptura contrarium dicat Act. 7. v. 51. *Vos semper Spiritus sancto resistitis.*

VI. Deum hominibus præcipere impossibilia, adeoque omnia mandata non posse servari. Contra Apostolum ad Philip. 4. v. 13. *Omnia possum in eo qui me confortat.*

VII. Hinc porro fieri, ut solis prædestinatis detur fides in Christum, quæ illi amittere non possunt, reprobi autem ad fidem non vocentur, nisi forte voce externa, nec ad hanc habeant gratiam sufficientem.

VIII. Hinc solos prædestinatos esse per fidem adscriptos in Ecclesiam Dei, reprobos verò, uti à fide, ita ab Ecclesia excludi.

IX. Prædestinatos etsi peccent, eorum peccata ipsis non imputari: reprobos verò à Deo impelli ad peccandum; nec ullum ipsis peccatum remitti. Hæc Scripturis supra citatis, aliisque apertè adversantur.

Ista autem dogmata nefaria sicut ex ipsis Calvinii doctrina solidius pateant, pauca hic ipsius verba oculis subjicio. Calvinus *lib. 3. Institutionum cap. 21.* post multa §. 7. *circa finem*, sic concludit. Quod ergo Scriptura clarè ostendit, dicimus, aeterno & immutabili consilio Deum semel constituisse, quos olim assumere vellet in salutem, quos rursus exitio devovere. Hoc consilium quoad electos in gratuita ejus misericordia fundatum esse asserimus, nullo humana dignitatis respectu: Quos verò damnationi addicit, his iusto quidem & irreprehensibili, sed incomprehensibili ipsius iudicio, vitæ aditum præcludi.

Et *cap. 22. §. 3.* Ubiunque verò hoc regnat Dei placitum, nulla in considerationem veniunt opera. Et §. 11. Si non possimus rationem assignare, cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placet; neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quam ejus voluntatem.

Et *cap. 23. §. 1.* Minimè consentaneum est, præ-

parationem ad interitum aliò transferre, quam ad arcanum consilium Dei.

Et *cap. 23. §. 8.* Hic ad distinctionem voluntatis, & *permissiois* recurritur, secundum quam obtinere volunt, permittente modo, non autem volente Deo perire impio; & paulò post: Non dubitabo igitur cum Augustino simpliciter fateri, voluntatem Dei esse rerum necessitatem, atque id necessariò futurum esse, quod ille voluerit. Hæc & plura de his passim Calvinus, & cum eo ejus assecla.

Doctrinam horum singulis oppositam communi consensu profitentur, ac probant Catholici, uti à nobis illa exhibetur, & deducitur infra *part. 2. controversia 3. de prædestinatione absoluta ad gloriam &c.*

Objectioni Calvinistæ pro se potissimum locum Apostoli ad Roman. c. 9. ubi *ver. 9.* ait: Non est volentis neque currentis sed miserentis Dei. Et *ibid. ver. 17.* In hoc ipsum excitam te (scilicet Pharaonem) ut ostendam in te virtutem meam. Et *ver. 18.* Cujus vult miseretur, & quem vult indurat. Denique *ver. 21.* An non habet potestatem figulus lutæ ex eadem massa facere, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? Ergo Deus sua sola voluntate independenter ab operibus homines prædestinat sive ad gloriam, sive ad pœnam aeternam.

Respondeo neg. conseq. Hic enim agit Apostolus tantum de electione & reprobatione ad primam gratiam, & fidem independenter à præcedentibus meritis, non verò de electione ad gloriam aeternam, aut reprobatione ab illa, de qua loquitur & contendit Calvinus: Scopus enim Apostoli erat reprehendere Judæos qui propter opera legis & caeremonias præferebant se Gentilibus ad fidem Christi conversis, declarans illis vocationem & electionem ad fidem & gratiam Christi non dependere ab operibus legis, sed esse gratuitam, & ex beneplacito Dei hos præ illis ad fidem vocantis: ac proinde nihil facit pro electione ultimata & absoluta ad gloriam independenter ab operibus.

Obijciunt 2. Prædestinationem divinam cum libertate humana non consistere, hoc argumento. Præscientia Dei cui nititur prædestinatio, est certa & infallibilis, sic ut non possit non esse quod illa præcivit futurum. Ergo opera nostra, & ex illis salus aut perditio necessario proveniunt.

Resp. negando conseq. Potest enim aliquid esse certum & infallibile, quamvis ex necessitate proveniat, sed sit merè contingens ac liberum, quando scilicet non provenit illa infallibilitas ex intrinseca terminorum connexionem, uti fit in divina præscientia & prædestinatione quæ est extrinseca respectu nostræ operationis: hoc modo certum & infallibile est me jam loqui, quamvis omninò libere loquelam exerceam.

Obijciunt 3. Nemo potest resistere Decreto prædestinationis divinæ: Ergo omnia quæ Deus fieri decrevit circa hominis prædestinationem, aut reprobationem, sunt necessariò.

Respond. negando consequentiam. Sed sic tantum infertur potest, ergo omnia quæ Deus fieri decrevit sunt eo modo quo Deus decrevit ut fierent, sive velit fieri necessariò, sive liberè. Jam verò ex Scripturis passim constat, ut supra breviter ostendi, Deum decrevisse eo modo concurrere cum nostra voluntate ut huic in agendo sua libertas relinquatur. Ergo isto modo concurrat, nisi velis Deo suam omnipotentiam,

entiam, & veracitatem adimere. Tali autem Dei decreto nemo potest resistere, quia nemo potest impedire quò minus Deus, quò ipsi placet modo, cum homine etiam ad liberè agendum concurrat sicut ipse decrevit. Unde advertat Calvinista se illo argumento non tam hominis libertatem, quam Dei omnipotentiam, & veracitatem oppugnare.

Instant tamen ulterius. Deus ab æterno præcivit v. gr. Antichristum peccaturum: Ergo Antichristus peccabit. Antecedens hujus consequentiæ est necessarium, ergo & ipsum consequens, Antichristus peccabit; cum necessitate autem non potest stare libertas.

Resp. Antecedens illud est necessarium, necessitate antecedente, nego, necessitate consequente, concedo, hoc est, ex suppositione quod Antichristus se actu & liberè determinabit ad peccandum, necessarium est illud peccatum à Deo præcisci, qui nihil potest ignorare: hæc autem necessitas consequens non provenit ex aliqua causa antecedente quæ illum urgeat aut determinet ad peccandum, sed potius præscientia illa præsupponit exercitium libertatis, & est illo naturâ posterior, quamvis sit tempore prior, eò quod omnia quæ sunt in Deo debeant esse æterna: uti magis deducimus infra *part. 2. de scientia Dei, gratia, prædeterminatione &c.* Unde patet quam immeritò jactaverit *Wiclefus* argumentum prædictum adeo esse efficac ut *Armacanus* per viginti annos in illius solutione laboraverit, ac tandem vi illius coactus dixerit, Deum in sua præscientia posse errare. Quod in *Armacano* nusquam legi, & falsò imponitur doctissimus *Thomas Waldensis*.

Ex prædicta Calvinistarum doctrina oritur illud hominum desperatorum Dilemma, ad omnem vivendi libertatem, ac flagitium viam apertam pandens. Vel ab æterno sum prædestinatus ad cælum, vel reprobatus ad infernum. Si prædestinatus, quid agam salvabor: si reprobatus, quidquid agam certò damnabor. Ergo non deo de bona vel mala vita esse sollicitus.

Sed hujus dilemmatis fallacia dissolvitur hoc modo: Si sum prædestinatus, per media scilicet in mea potestate constituta, certò salvabor, si illa media adhibeam; damnabor si illa nolim adhibere. In mea autem libertate relictum est, illa media amplecti, ex quibus deo esse prædestinatus, vel ea omittendo efficere ut sim reprobatus: quod satis unicuique rectè vivendi curam imponit. Ut patet in hac ægotantis similitudine. Vel Deus ab æterno prævidit & decrevit ex hoc morbo moriturum, vel non. Si prævidit moriturum, certò morieris, sin minus, certò convalesces. An ideo omittes medicinam idoneam applicare ne mors obrepat? Quod si putas vitam corporis per medicinam conservari posse, ne intereat, quomodo non credis te per Pœnitentiam, & bona Opera impedire posse ne mortem animæ æternam incurras.

Ut verò hi, alique errores de Gratia divina, & Libertate humana accuratius refellantur, plures de iis horum temporum controversiæ in sequentibus explicandæ erunt.

§. III.

De Gratia Christi, Operibus, Libero arbitrio, Controversia Recentiores.

Post hæreses Lutheri, & Calvini de Gratia Christi, & Libertate humana, circa annum 1641. pro-

dierunt errores comprehensi in libro qui Augustinus Jansenii inscribitur. Hos errores in primo ortu detexerunt Professores Societatis Jesu in Academia Lovaniensi, ac ne latius serperent, illos publicis Theibus, ac validis argumentis oppugnarunt. Signum sustulerunt illæ cæteris Europæ Academiis, & Provinciis, ut adversus dogmata fidei Catholicæ perniciosâ omni ope & autoritate dimicarent. Id impigrè tam voce, quàm calamo præstiterunt omnium ordinum Viri celeberrimi, & imprimis Doctores Sorbonici, ac totius pæne Galliæ Antistites. Horum omnino supra octoginta doctrinâ aut infulis eximii, cum Sorbonæ parte longè maxima, ac frequenti aliorum Ordinum assensu, ut gravissimum ab Ecclesia periculum averterent, rem totam ad supremum controversiarum judicem Pontificem Romanum suo nomine deferendam censuerunt.

Fuerunt quidem præcipua Jansenii dogmata pridem proscripita inter propositiones septuaginta novem Michaëlis Baij per Constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quas postea confirmavit Urbanus VIII. ipsumque Jansenii librum tanquam damnata dogmata restaurantem omnibus sub anathemate interdixit. Sed cum non deessent qui vario ducti studio Pontificum Decretis obstrepent, placuit Apostolicæ Sedi ad novum, supremumque examen rem totam revocare.

Itaque Innocentius X. summâ curâ ac studio tam per se, quàm per viros doctissimos, excussit Jansenii volumine, quinque ex eo propositiones selegit, quæ præcipuam libri doctrinam continebant, easque sæpius examinatas, de Apostolicæ potestatis plenitudine, gravibus censuris confixit, & Constitutione in perpetuum valiturâ condemnavit.

Ut verò aliqui ictum hunc fatalem novâ arte à novi Authoris capite averterent, has quinque propositiones, quas antea ipsam esse Augustini doctrinam defendebant, postea aliqui mutato consilio easdem à Jansenii libro, ac mente longissimè abesse affirmarunt. Hos demum novo diplomate compescendos censuit Alexander VII. quo damnata dogmata, non tantum eadem quâ prædecessores censurâ, profligavit, sed etiam ea in Jansenii libro eo quo damnata sunt sensu contineri Apostolicâ autoritate defini- vit.

Ut igitur has quoque propositiones in controversiis polemicis de Gratia quâ capimus methodo, Missionario Apostolico breviter proponamus, primò singula dogmata cum censura illis inusta profereamus, & quo loco ab authore tradita sunt, prolatis etiam ipsius verbis, demonstrabimus. Dein quo modo Scripturæ, Conciliorum, Patrum, ac præsertim S. Augustini autoritati adversentur, cum faciliiori argumentorum solutione, breviter, & dilucidè exponemus.

Prima Jansenii Propositio.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gratia quâ possibilia fiunt. Hanc doctrinam Innocentius X. & Alexander VII. ut temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & Hæreticam declararunt ac damnarunt. Extat autè illa doctrina in libro Jansenii Tom. 3. lib. 3. cap. 13. col. 334. his terminis: *Hæc igitur omnia plenissimè*

Arde
kin

Theo-
logia

plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse præcepta quedam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excoriatatis, obduratis, sed fidelibus quoque & iustis volentibus, conantibus secundam præsentem quas habent vires, sint impossibilia, deesse quoque gratiam, quæ fiant possibilia. Idem patet ex iis quæ habentur eod. cap. col. 325. & 326.

Reprobatur illa doctrina primò ex Scripturis. Hæ enim hortantur homines ad omnium mandatorum observationem, quod frustra fieret si ad hanc voluntati humanæ vires deessent, quin & gratiam qua præcepta impleri possint eadem Scripturæ disertè pollicentur. ad Corinth. 10. v. 13. *Fidelis Deus, qui non parietur vos tentari, supra id quod potestis*: Et Lucæ 19. v. 21. *Regnum Dei intra vos est: ac Joan. 5. v. 4. Mandata illius gravia non sunt*. Quomodo verò gravia non essent, aut intra nostram potestatem constituta, si nec gratia, nec vires adessent, quibus per observationem mandatorum peccatum vitari possit?

Causam verò comminiscitur Jansenius Tom. 3. lib. 3. cap. 17. cur non frustra ad observationem mandatorum consilia, & monitiones adhibeantur: *Quia, inquit, habent usum significandi homini, ut si forte possit, faciat quod iubetur, si non possit, infirmitatem doceat: oretque pro viribus impetrandis*.

At quid juvant ista ad movendam peccandi necessitatem, si dum tentatio urget, nec spatium, nec gratia ad orandum necessaria concedatur? Hanc autem quandoque deesse, disertè fateretur ipse Jansenius supra cap. 13. *Est, ait, quedam voluntatis infirmitas qua non potest certas tentationes superare, nec adesse gratiæ, quæ superentur, nec Spiritus orationis quo vires impetrentur*.

Reprobatur secundò, ex mente S. Augustini, quem frustra Jansenius doctrinæ suæ patronum gloriatur. Huic enim errori apertè refragatur, de peccatorum meritis & remiss. lib. 2. cap. 6. *Dubitare, inquit, non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum, quo fiat quod iubet, impossibile aliquid esse, ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato adiutus à Deo*. Quid dici potuit apertius? Sed audi fortius loquentem Sermone 191. de tempore: *Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari*. Quinimo lib. de nar. & grat. cap. 67. pro evidenti principio statuit, neminem posse peccare in eo quod nullo modo caveri potest: peccatur autem præcepti violatione; ergo ea caveri potest.

Ad hunc Scripturæ, ac S. Augustini sensum tam exploratum accedunt Canones Conciliorum, à quibus impium dogma diro anathemate confixum est. Sic enim primis illis Ecclesiæ temporibus de hac doctrina pronunciavit Concilium Arausicanum Can. 25. *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratiæ omnes Baptizati, Christo auxiliante & cooperante, qua ad salutem pertinent possint & debeant, se fideliter laborare velint, adimplere*. Et contra hujus ævi Novatores novum hoc anathematis fulmen vibrat Tridentinum Sess. 6. Can. 18. *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iustificato & sub gratia constituto esse ad observandum im-*

possibilia, anathema sit. Idemque Concilium, ad implenda Dei præcepta adesse iustis vires, nec abesse Dei adiutorium disertius inculcat, eadem Sess. 6. cap. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*.

Si quæras, quid ad hæc profligati dogmatis assertor? Argutias quasdam obtendit, scilicet, Impotentiam implendi mandata talem esse, ut peccatores non desinerent ea implere, si vellent; velint enim, & mox ut voluerint, mandata implebunt. Aperta est hæc responsio, eamque tam facile capio, quam claudum posse ambulare, dummodò ambulet: istud verò non concipio, quid ista potentia ad ambulandum juvet, si quis incedere jubeatur, qui fractis cruribus non magis potest gressus formare, quam assumptis alis in calum evolare. Neque magis concipi potest quo pacto peccator possit mandatis obtemperare, cui deest gratia & potentia, ut per viam mandatorum progredi valeat.

At, inquires, posset peccator implere præcepta in alio statu; quando scilicet gratiæ victricis auxilium haberet, ac pròinde dum peccat, est saltem remotè potens ad non peccandum.

Sed quid juvat posse hominem in alia hypothesi servare præcepta, si nunc dum mandatum illi incumbit ita constitutus sit, ut auxilium in promptu non habeat, quo possit præceptum explere? Ut si quis in tenebricoso carcere conclusus jubeatur litteras perlegere, quis dicet illi nunc adesse obtemperandi potestatem, quamvis postea, si panderentur fenestras, luce affluente, legendi facultas non deesset. Nunquam sanè negavit Calvinus voluntatem humanam, quæ violato præcepto in peccatum prolapsa est, potuisse à Deo per alia auxilia inflecti ad præcepti observationem: & tamen ejus doctrina ab Ecclesiâ reprobata est, eo quod asseruerit, in hoc statu homini iusto aliqua Dei præcepta esse impossibilia. Hac igitur viâ nullum datur effugium, nisi luceat Calvini vepribus inherere.

Alia tentatur viâ, sed longinqua: ad Adamum scilicet, & Paradisum, & prima mundi exordia recurritur. Præteritur enim, peccatum quod à nobis propriâ voluntate admittitur, continuationem esse delicti ab Adamo in Paradiso pridem commissi, ex quo in nos peccati fomes profluxit: atque ita ex utriusque peccato unum quodammodo actum conflare, qui nobis hoc ipso sit liber, quo in Adamo liberè incepit.

En Machinam longè quæstam, & bellè compactam. Quid enim à veritate longinquius fingi potest, quam peccatum ab uno homine propriâ voluntate hodie commissum, eam quam habet libertatem isto modo derivare ab alieno delicto, quod à sex millibus annorum suæ tantum voluntatis arbitrio liberè incurrit? Aliud longè est de reatu peccati originalis, quem ut contrahamus nullus omninò voluntatis nostræ actus requiritur.

Quod si possint actus à nobis eliciti malitiam ponere æternam plectendam contrahere, ex eo quod ab Adamo peccato causam & ortum habuerint, cur etiam per amertiam, cæcitatem, & alias hujusmodi affectiones necessarias, peccati reatum non incurrimus, cum hæc quoque à primi parentis delicto in nos profluxerint?

Quinimo si responsum illud aliquid veritatis haberet,

beret, inde pariter conficerem, peccata hominis Baptizati omni prorsus culpa carere. Cum enim, ut ajunt, suam libertatem ac formalem malitiam ea non habeant, nisi ut conjuncta cum peccato Adami, sublato jam in nobis per Baptizatum primi parentis peccato, non possunt actus nostri, quibus præcepta transgredimur, formalem malitiam retinere, aut pœnæ à Deo justè infligendæ reatum incurrere. Denique si actus illi alieni ex libertate malitiam contraherent, nequidem poterunt à Deo sub reatu pœnæ æternæ hominibus prohiberi; sic enim in statu naturæ lapsæ homini imperare non potest ut careat concupiscentia, quamvis in Adamo liberum fuerit non peccando concupiscentiæ fomitem à posteris summovere. Ex quibus breviter, ac manifestè apparet, hanc doctrinam ab Ecclesiâ merito proscriptam, nullâ veritatis speciè à quocunque defendi.

Secunda Propositio.

Inferiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur. Janſen. Tom. 3. lib. 2. cap. 5. col. 103. Nullum, inquit, adiutorium gratiæ, cuius usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur aut non utatur, ut illud amplectatur aut deserat, aut illi consentiat aut non consentiat si voluerit, ad medicinale adiutorium Christi ullo modo pertinere potest. Idem patet ex eod. lib. cap. 24. col. 100. & cap. 25. col. 102. & cap. 27. col. 210. Hanc propositionem Innocent. X. & Alexander VII. hæreticam declaravit, & ut talem damnavit.

Repugnat illa primò, testimoniis Scripturarum, quæ docent hominem resistere vocationi divinæ, & sæpius hortantur ut acceptæ gratiæ cooperetur: quod frustra neum foret, si gratia per se voluntatem humanam ad consensum ita raperet, ut nunquam ei dissentiendo resisteret. Sic autem loquitur Scriptura Proverb. 1. vers. 24. Vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non erat qui aspiceret. Et Matth. 20. v. 16. Multi sunt vocati, pauci verò electi: Item Matth. 23. vers. 37. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluistis. Et Act. 7. v. 51. Vos semper Spiritui Sancto resistitis. Denique 2. ad Cor. 6. v. 1. Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. An non otiosa hæc ad gratiam recipiendam exhortatio, an non iniqua in resistentes exprobratio, si talis esset natura gratiæ divinæ, ut à nulla possit voluntate repudiari?

Jam verò inspiciamus de hoc dogmate quis fuerit primæ Ecclesiæ sensus, ac imprimis S. Augustini lib. de Spir. & lit. cap. 34. Misericordia Dei prævenit nos, consentire autem vocationi Dei aut ab ea dissentire, nostræ voluntatis est. Eodem modo vim illam voluntatis, in repellenda gratia vocationis divinæ, exponit in Evangelio de vocatis ad nuptias, quorum aliqui noluerunt Christo vocanti obtemperare: Ad illam cœnam, inquit, nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt, neque illi qui venerant venire possent nisi vocarentur: itaque nec illi debent sibi tribuere qui venerunt, nec illi qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi, Qui ut venierat vocati, ERAT IN LIBERA VOLUNTATE. S. Augustino testis accedat ejusdem Doctores & ævi discipulus S. Prosper lib. 2. de vocat. Gen. cap. 26. Voluntatis de sua habet mutabilitate si deficit, de gratia verò opitulatione si proficit: Et quod à multis refutatur gratia, ipsorum est nequitiæ, quod à multis recipitur gratia divina est, & voluntatis humana.

Perpetuum hunc Ecclesiæ sensum veneratur Tridentina Synodus, & oppositum contra Sectarios nostri temporis sub anathemate proſcribit Sess. 6. Can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum... non posse dissentire, anathema sit. Nec minus apertè Sess. eadem cap. 5. Tangente Deo cor hominis... inspirationem illam recipient, abjicere potest. Eodem veritatis spiritu afflatum idem enunciat Concil. Senonense anno 1528. Decreto fidei 15. Non est tale trahentis gratia auxilium, cui resisti non possit.

Si quæ igitur vis divinis eloquiis, si quæ veritas Sanctis Ecclesiæ Patribus, & Conciliis, ex his manifestum evadit, hanc esse doctrinam omni ævo in Ecclesiâ Christi comprobata: adeo ut quisquis adhuc veritati fidei tam luculentæ repugnat, hoc ipso factis ostendat, se divinæ gratiæ posse resistere.

Quibus verò modis & argumentis quidam moliantur huic veritati obſistere, & in operibus gratiæ voluntatem humanam ineluctabili necessitati subjicere, in propositionis 3. refutatione, ubi agitur de libertate ad meritum requisita, mox aperiemus.

Tertia Propositio.

Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Hanc propositionem Innocentius X. & Alexander VII. hæreticam declaravit, & ut talem damnavit. Eam verò docet & explicat fusè Janſenius lib. 6. de grat. Salvatoris cap. 6. & seqq. ubi declarat in ordine ad actionem meritoriam vel demeritoriam, nihil esse quod impediatur libertatem voluntatis, præter coactionem. Et breviter Tom. 3. lib. 9. cap. 12. col. 658. Sic pronunciat: Nihil aliud libero generatim repugnat, quam necessitatis illius prementis, cogentisque violentiæ. Et hinc asserit factis inesse libertatis ad meritum actui amoris quo Deus seipsum diligit, si Deus meriti capax esset.

Huic errori fat apertè quadrat hæresis Calvinii, qui disertè profitetur, se non aliam impugnare libertatem, quam eam quæ sita est in facultate voluntatis ad utramque partem expedita, quæ scilicet præbeat liberam agendi vel non agendi potestatem, quam libertatem indifferentiæ nuncupamus: sic enim loquitur ipse in Antidoto ad Can. 5. Conc. Tridentini. De verbo, inquit, ne moveamus rixam, sed quia per liberum arbitrium intelligunt (Catholici) eligendi facultatem, que sit in utramque partem libera & soluta, titulum sine re esse qui affirmant, Christum habent aurorem.

Quam verò longè abeat dogma hoc fatale à Scripturæ, Patrum, & Ecclesiæ sensu, testantur aperta veritatis oracula, quibus inimicum gratiæ & libertati humanæ commentum perpetuò averſantur.

Atque imprimis ex Sacris litteris manifesta intorquetur sententia Genesis 4. vers. 7. Nomen si bene egeris recipies; sin autem malè, sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Hanc expeditam ad utrumque libertatem in homine justo disertè agnoscit Ecclesiasticus cap. 31. vers. 1. Qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit. Nec minus humanam libertatem, ut subsistat, ab omni necessitate remotam requirit Gentium Apostolus 1. ad Corinth. 7. vers. 31. Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sui voluntatis. Necessitatem à libertate sejungit Apostolus, illam cum liber-

Arde
kin

Theo-
logia

tate conjungit Janfenius: quis hic erravit, nisi quietare potuit?

Sed, inquires, quid de Augustino? Sat nota ejus mens & sententia, si non alius quam ille Ecclesie Augustinus audiatur. Paucis verbis decretoriam in hac controversia sententiam pronunciat Lib. de vera Religione cap. 14. *Quoniam peccari non dubium est, nec hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum voluntatis arbitrium: tales enim servos suos meliores esse Deus judicavit, si ei servirent liberaliter, quod nullo modo fieri posset, si non voluntate, sed necessitate servirent.* Audis S. Augustinum liberum arbitrium sic explicantem, ut nulla sit liberalitas, nulla libertas, si Deo non serviatur eadem voluntate quae omni careat necessitate. An non hoc iterum inculcat lib. de Spir. & lit. cap. 34. *Consentire vocationi Dei vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* Iterumque de lib. arbit. lib. 7. cap. 18. *Ista est causa voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur, si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur.* Si quis Augustinum tam clara, tam sana suadentem audire nolit, videat ne ab eodem infania arguatur lib. de duab. Animabus cap. 12. *Dicere reum teneri quempiam, quia non fecit quod facere non potuit, summa est iniquitatis, & infania.*

Quid ergo mirum summos Pontifices divino Spiritu afflatos illam doctrinam abolere, quam Sacrarum litterarum, & Sanctorumque Patrum consensus toties condemnat.

Consensum hunc testatur Concilium Senonense in decretis fidei decreto 15. ubi concludit, percurrenti Sacram Scripturam obvium esse quod liberum in utramvis partem hominis arbitrium asseveret. Horum demique vestigiis insistentis Concilium Tridentinum Sess. 6. Can. 4. sic tandem definit. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum... Deo excitanti atque vocanti non posse dissentire, si velit, anathema sit.* Agit autem de potestate dissentendi, quae consistit in libertate indifferentiae ad merendum & demerendum necessaria. Si enim libertas ad meritum requisita stare posset cum necessitate ad unam partem determinante, parum Concilio laborandum fuisset, ut statueret de libertate per quam voluntas moti praesentis & excitantis gratiae possit dissentire, cum hac alia esse non possit quam libertas in sensu composito expedita ad agendum vel non agendum, quae cum necessitate ad unum adstringente componi non potuit.

Quid igitur in re tam clara reponunt istius dogmatis patroni? Aliquis excogitant subtiles remoras quae perspicuae veritati tenebras offundant. Ajunt enim se admittere in voluntate libertatem sive indifferentiam potentiae, non verò actionis: istam verò indifferentiam potentiae dicunt sitam esse in mutabilitate, & flexibilitate humanae voluntatis, quae annexa est statui vitae praesentis, in qua modò ad volendum, modò ad nolendum facile inflectimur, quamvis quod in particulari volumus, id necessitatò velimus.

Sed quid hoc aliud est, quam voluntatem de uno actu necessario, in alium necessarium devolvi? cum quavis actio voluntatis suam careat indifferentiam, & eliciatur hic & nunc à potentia in actu primo ad illum determinata. Aut quam potest ipsa potentia habere indifferentiam, quando, sine potestate ad oppositum, ad hanc tantummodo actionem adstricta re-

tinetur: Itaque tota quae hic praetenditur voluntatis mutatio, alia non est, quam concatenata commutatio unius necessitatis in aliam: interea in quavis actione catenam semper ad unum astringentem subit voluntas, sive auream operis boni, sive ferream actionis pravae: optio verò catenae quae astringitur non est ipsius voluntatis, sed providentiae gubernatricis, quae sive delectationem justitiae, sive concupiscentiae pro arbitrio dispense, debet illi voluntas humana inevitabili necessitate obsecundare. Haec illa est insignis larva libertatis, quam neque Manichaei quos impugnat Augustinus, nec Astrologi factorum assertores, nec Wiclefius, aut Calvinus ab Ecclesia damnatus, suam esse reculerant; ac proinde, si huic sententiae credimus, haeretici illi totam admiserunt libertatem, quae ad merendum & demerendum in naturae lapsae statu requiritur. Alia sanè libertate eget creatura ratione praedita, ut apud suum creatorem laudem vel vituperium, praemium vel poenam mereatur: ut nempe cardo voluntatis in bonum vel malum ab ipsa inflectatur, & sic agat, ut quantum est ex parte omnium quae actionem antecedunt possit ab agendo abstinere. Sine hujusmodi libertate nemo sui mancipii actionem mortalem poenam, vel praemio dignam censerebit.

Quarta Propositio.

Semipelagianam admittentem praeventis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc ante haereticum quod vellet eam gratiam talem esse cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare. Tradit hujus primam partem diffusè nominatus Author lib. 8. de haeresi Pelag. cap. 6. Secundam lib. 2. de grat. Salvat. cap. 4. &c. quam brevissimè stringit col. 215. dum adversarium suum perstringit his verbis: *Quanta audacia, post condemnatos jam à tot saeculis Massilienses, asserere quod quia in statu Innocentia sufficiebat homini ad salutem gratia quae poterat perseverare si vellet, etiam nunc sufficere.* Declarata vero est ab Innoc. X. & Alexandro VII. hac 4. Propositio falsa & haeretica, & ut talis damnata.

Prima pars hujus propositionis, quae facti questionem continet, falsa declaratur ex historia haeresis Pelagianae in iis quae apertè tradit S. August. Prosper, & Hilarius, qui contra hanc haeresim decertarunt. Refert verò Augustinus lib. de Praedest. cap. 2. 3. 5. Semipelagianos gratiam interiorem ad singulos actus non admisisse, sed censuisse, *initium fidei esse ex nobis, tanquam si fides non à Deo nobis donetur.* Idem, *Fidem non esse donum Dei.* Item, *Eos agnovisse quaedam merita sua, tanquam ipsi sibi ea fecissent, non gratia Dei.* Denique, *& credere & perseverare ita nostrum esse, tanquam non à Domino nos accipiamus &c.* Consentit fusè S. Prosper contra Collatorem, praesertim cap. 4. 6. 10. 13. 14. & deinceps, ubi disertè exprobat, quod diceret hominem posse bene agere sine gratia; non incitatum à Deo; ante gratiam; sine adjutorio Dei; per vires tantummodò humanae voluntatis; merito gratiam praeventientem &c. Quae omnia in illis adeo obvia sunt & manifesta, ut contrarium sustinere aliud non videatur esse, quam vel quodammodo lectori oculos, & mentem eripere.

Secunda pars propositionis damnatae asserit: *Haeresim esse Semipelagianam, talem admittente gratia, cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare.* Haec au-

tem assertio non videtur reipsa dissidere à propositione secunda, quæ supra refutata est. Nempè interior gratia in statu natura lapsa nunquam resistit. Potest vero utraque Propositio Calvino auctore pridem gloriari. Docet enim ille lib. 2. Instit. cap. 5. §. 11. Errorem esse Scholasticorum, quod putarent in manu nostra esse respicere vel recipere oblatam Dei gratiam: & fuisse hunc errorem Pelagianorum, quos secuti sunt Semipelagiani, ibidem Calvinus disertè asserit §. 23. *Audiamus, inquit, nunc Augustinum suis verbis loquentem, ne acatis nostra Pelagiani, hoc est Sorbonici Sophista, totam venustatem nobis adversari pro suo errore criminantur, in quo scilicet patrem suum Pelagium imitantur, à quo in eandem arenam ipse Augustinus protractus est.*

Porro, ne in refellendo hoc errore ex Scriptura ac Patribus superiora reperamus, ex sola Tridentini definitione unum formemus argumentum nulli respiciendum, qui orthodoxæ Ecclesiæ auctoritatem salvam velit. Tridentinum sic definit sess. 6. cap. 4. *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum non posse dissentire si velit, anathema sit.* Censet igitur liberum arbitrium, hoc est, humanam voluntatem à Deo motam per internam gratiam posse illi gratiæ dissentire sive resistere, vel consentire si velit, quod est obtemperare. Atqui propositio damnata ex adverso asserit, *Semipelagianum, sive hæreticum, esse admittere gratiam cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare.* Ergo Semipelagiana & fallà est definitio Tridentini, si vera est à Pontificibus damnata Jansenii doctrina; quod salvà fidei Catholici veritate nemo admiserit.

Frustra hinc quaritur effugium; nexus est quinec solvi, nec frangi potest. Frustra, inquam, cum quibusdam finges Concilium hic ad potentiam remotam, vel ad sensum divinum respicisse, dum dixit liberum arbitrium posse dissentire si velit, posse autem velle dissentire pro eo statu quo præsentis gratiæ impulsu carebit. Quis enim credat Concilium in re maximè seria nugas agere, aut linguam loqui quam nemo capiat? Nemo nisi nugando dicet, pauperem posse facere eleemosynam, si velit; siis media requisita in promptu non habeat, aut potentiam proximam ut ea acquirat. Neque dicitur ligatus posse currere, si velit, si præter voluntatem non adsit illi facultas quâ possit se vinculis expedire. Ergo quando Tridentinum pronunciat, hominem posse dissentire divinæ gratiæ si velit, necessariò definit, adesse potentiam proximam & expeditam, ut velit dissentire, aut tollere impedimenta quæ faciunt, ne hic & nunc possit dissentium elicere. Ergo necessarium est verba Concilii gratiæ Jansenianæ voluntatem ad assensum necessitantem, è diametro adversari.

Atque hinc ulterius satis inferri poterit, à Concilio definitum esse dari veri nominis gratiam merè sufficientem, cui voluntas actu resistit, quamvis in ejus potestate fuerit illi consentire & obtemperare. Sed hoc infra inter controversias Scholasticas de gratia magis explicandum erit.

Quinta Propositio.

Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem suffudisse. Hanc conclusionem ex suis principiis infert idem Jansenius, quam S. Augustino imponere co-
R. P. Arsdok. Tom. I.

natur, sic enim loquitur ille lib. 3. de gratia Salvat. c. p. 21. col. 390. *Qua sanè (inquit) cum in Augustini doctrinâ, conspicua certaque sint, nulla modo principis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro iustorum non perseverantium aeterna salute mortuum esse, sanguinem suffudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur.*

Contra hoc dogma fidelium auribus sanè acerbissimum, Ecclesia Româna, varia censurarum fulmina pridem detorsit: sic autem post alios Innocent. X. & Alexander VII. in diplomate gemino adversus propositionem quintam Jansenii, de ea doctrina pronuntiavit: *Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Damnatur autem meritò hæc doctrina, quia aperte adversatur divinæ Scripturæ asserenti, Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus. Sic etiam loquitur Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo. QUI OMNES HOMINES VULT SALVOS FIERI, & ad agnitionem veritatis venire: unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, QUI DEDIT REDEMPTIONEM SEMETIPSUM PRO OMNIBUS.* Ubi sanè ulla exceptione Apostolus affirmat, Deum velle omnes homines salvos fieri, & mox rationem assignat, *Unus enim est Deus, unus & Mediator Dei & hominum &c.* Atqui absolutè & absque ulla limitatione, omnium hominum unus est Deus; ergo etiam, nullo excepto, unus omnium est mediator, pro omnibus mortuus est, & pro omnibus etiam reprobis in cruce sanguinem effudit. Quod vel ex eo confirmatur, quod Apostolus disertè affirmet Deum velle salvos fieri omnes pro quibus dicit orandum esse, cupit autem orationes fieri pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, cum tamen eo tempore essent Reges gentiles ac reprobi; ergo non potest Apostolus intelligi de Christo mortuo pro solis prædestinatis.

In eundem sensum verba Apostoli intelligit S. Augustinus lib. de Spirit. & litter. cap. 33. *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes iustissime judicentur, &c.* Ubi admittit S. Doctor. Deum ex parte sua velle omnibus salutem procurare, & illis etiam qui libero arbitrio male utentes incidunt in iudicium & damnationem.

Ut sententiam Augustini tam manifestam declinet Jansenius, persuadere conatur, illum loco citato non loqui ex suo sensu, sed Pelagianorum dogma recitare, postea refellendum. Sed inane est hoc effugium; hanc enim doctrinam minime reprobat, sed pergit tantum disputare contra Pelagianos, an fides ideò sit donum DEI, quia provenit à libero arbitrio quod à DEO creatum est, demum addens, ideò fidem esse donum DEI, *Quia binis suasionibus agit*
1
Deus

Arsdok

Theologia

Deus ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecum, per Evangelium, exhortationes, &c. sive intrinsecum, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propriae voluntatis est. Quinimò iterum dictum suum de voluntate omnes salvandi tacite approbat, dum asserit, dari homini auxilium, cui consentire, vel dissentire sit propriae voluntatis. Ad quid enim porrigit tale auxilium cum quo possit aliquis dissentiendo perire, nisi velit ex parte sua etiam pereuntes salvos fieri?

Apostoli verò locum, quem in hac controversia lucidum ac decretorium omnis retrò agnovit antiquitas, nescio qua distinctionum caligine obnubilare potius quam elucidare contendit. Dum enim Apostolus sine exceptione ait, Deum velle omnes homines salvos fieri. Jansenius vult omnes homines in ea sententia sumi tantum generatim, pro generibus singulorum, non verò pro singulis generum, hoc est, Deum velle ex Judæis & Gentibus, ex servis & liberis, ex principibus & privatis, & omni genere hominum aliquos salvari, non tamen velle, aut gratiae suae auxilia praebere, ut singuli homines in individuo salvi fiant. Cum enim absolute negaret dari hominibus gratiam merè sufficientem, quam ut monstruosam & Molinisticam abolendam judicabat, sed doceret omnem gratiam esse suo modo victricem & efficacem, qualis reprobis ad perseverandum non conceditur, hinc illi inferendum fuit, Deum non velle reprobos per media congrua salvos fieri, neque Christum pro eorum salute sanguinem suum patri obtulisse.

Idem gratiae merè sufficientis odium in Calvino, ut eundem peperit errorem, ita enim Calvinus de aeterna Dei praedest. pag. 706. recitatis Apostoli verbis, de voluntate omnes salvandi, eandem distinctionem ita subiungit: *Quis non videt ordinem hic geri mentionem, potius quam singulorum hominum? nec verò ratione caret: ita illa distinctio, non singulos generum, sed genera singularum notari.*

Et ne huic responso deesset assueti haereticis praesidentia, idem graviori tono inculcat lib. de occultis Dei provid. pag. 737. *Certo inquit, certius est. Paulum illic non de singulis hominibus agere, sed intelligere ordinem & genera vocationum.* En pro malefido dogmate, quantam concordiam.

Hinc sanè patet, quam longè dictus Doctor ab Augustini mente ac sententia recesserit, cujus tamen se praeter ceteris fidelem interpretem gloriatur. Peregrinum, ut existimo, illi Sancti Doctoris sensum reddidit, in ejus opere non satis observata distinctio voluntatis divinae, in eam quae vult absolute & efficaciter homines, actu ad salutem pervenire, quam certum est non ad omnes, sed solos electos pertinere, & in aliam, quae Deus quantum est ex parte sua velit omnes ad salutem tendere, & ex vi meritorum Christi omnibus praebere auxilia: quibus, si non obstat liberum hominis arbitrium, possint justitiam & gloriam adipisci. Et in hunc sensum doctrinam orthodoxam, atque adeò Augustino conformem exponit, firmatque Tridentinum sess. 6. cap. 3. *Esti Christus, pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed si dumtaxat quibus meritum passionis ejus communicatur: Ubi manifestè mors Christi complectitur etiam eos qui ejus beneficio ad salutem non perveniunt.*

Ad extremum, de hoc nefario dogmate contra

sectarios agens, non immeritò notat Malderus olim Lovanii Doctor, & Antverpiae Episcopus, in suis *Antisynodis* cap. 4. Vehementer esse formidandum, ne homines illi, qui negant Christum pro omnibus mortuum esse, eò tandem dementiae deveniant, ut cum Mahometanis sentiant, Christum pro nemine mortuum esse. Nec defunt qui testentur, plures Calvinii asseclas qui in primum hunc errorem inciderunt, postea in secundum se praecipitasse.

Opponunt aliqui recentius circa praedicta.

Primò; CHRISTUM quidem mortuum esse & sanguinem fudisse pro omnibus etiam reprobis, eo sensu, quod merita illius, quae sunt infinita, sint etiam omnibus sufficientia, quamvis non sint ab illo pro omnibus oblata. Sed factis refelli videtur breviter evasio illa, ex ipsis verbis propositionis 5. damnatae, quae asserit; Semipelagianum esse CHRISTUM pro omnibus mortuum esse, & sanguinem fudisse. Ergò vera est propositio contradictoria quae docet, Non esse Semipelagianum, sed omninò verum, mortem & sanguinem à Christo pro omnibus omninò hominibus data aut oblata esse: si enim pro omnibus omninò mortuus est, pro omnibus mortem suam Patri obtulit, intelligi vix posse, Quomodo Christus sit Redemptor omnium, si non impetraverit omnibus auxilium quo saltem possint liberari, quod aliqui negant.

Secundò opponunt, quomodo Deus per gratiam merè sufficientem sincere vult reprobos salvos fieri, cum Deo sciente, & aliam gratiam dare nolente, melius foret ipsis nullam, quam talem gratiam habere? Sed aequè solvendum est ipsis, id quod cum omnibus admittunt. Quomodo Deus Angelos reprobos per gratiam merè sufficientem sincerè voluerit salvos fieri? Quod igitur gratia sit merè sufficiens, nec fortiaur effectum, non provenit ex intentione Dei illam concedentis, aut ex natura talis gratiae: nam illa ex se actum bonum semper operaretur, nisi in hoc impediretur per liberum hominis arbitrium. Atque ita facilè intelligitur, melius quidem esse nullam gratiam habuisse, quam illam per contumaciam liberi arbitrii neglexisse, non tamen melius esse simpliciter non habuisse gratiam illam, quae hominem ad bene agendum inclinabat & incitabat, & cum qua poterat rectè operari & salvari, si illi inclinationi obtemperasset.

Tertiò opponunt, sicut sustineri potest gratia physice praedeterminans, quam tradunt Thomistae, aequè posse subsistere gratiam illam per se semper efficacem quam ajunt sitam esse in delectatione victrici gratiae caelestis &c. Sed hanc concordiam nec ipsa haecenus Schola Thomistica, nec ipse Jansenius admittit, qui gratiam illam praedeterminantem, uti aliorum gratiam congruam, discretè impugnat, & à gratia sua victrice vult utramque longè abesse. Differentiam gratiae Thomisticae praedeterminantis, & gratiae victricis Jansenianae, vide in hujus Thomi I. Parte II. Controversia VII. circa initium, *Ab hac Doctrina &c.*

Quartò opponunt, Non esse damnatum omnem omninò sensum quem possint habere Jansenii propositiones, vel earum Author, sed tantum aliquem sensum determinatum. Atqui probati non potest quòd sensus

sensus (quem illi sustinent) sit ille qui determinatè datur. Ergo potest sensus ille sustineri.

Sed ex hoc effugio sequeretur, si quis disertè diceret se sustinere propositiones Lutheranas, Calvinianas, Jansenianas, non posse illum redargui. Quia prætereundum semper potest, non esse damnatum omnem omnino sensum, &c. Quam latum sic ab Apostolicis Decretis effugium semper captari possit, quis non videt? Sensus igitur in his, & aliis ille censi debet damnatus, quem verba & contextus & status propositionis damnata per se important, juxta institutionem, & proprium sensum verborum quibus propositio damnata exprimitur: ita in omni tribunali sine tergiversatione proceditur.

Quintò opponunt, Recessus nimis à doctrina Hæreticorum modernorum (qualis est de Christo pro omnibus omnino mortuo, de gratia aliqua indifferenti, & merè sufficienti) plurimum nocet eorum conversioni, cum ab his longissimè recedant. Ergo potius amplectenda ea doctrina quæ ab his minus recedit, sive, ad illos magis accedit, etsi cum illis non conveniat.

Resp. Accessum illum, de quo agitur, multò plus habere periculi, ne Hæreticos modernos in suo errore magis confirmet, & obduret. De hoc nemo melius testari potest quam ipsi Hæreticorum modernorum Doctores: inter quos Samuel Maresius in Hollandia celebris Doctor Calvinianus, in Præfatione ad suum Catechismum de Gratia, sic loquitur: Ipsius Sapæ autoritas sensum labascit per has controversias de Gratia, in quibus Pauli & Augustini sequaces (notum est ex contextu de quibus loquatur) plurimas defendunt propositiones, quas Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. damnaverant, &c. Sunt quidem hæc verba Doctoris Hæretici, nec proinde judicis idonei: Sed ex quo facile colligi possit, quid major ille accessus etiam apud heterodoxos operetur.

De his infra plura scholasticè tradimus, & explicamus in hoc Tomo I. Parte II. de Gratia Divina, à Controversia 4. usque ad Controversiam 10. Extant & Theſes variæ, aliaque de iisdem recentius edita anno 1684.

CAPUT III.

De Christi præsentia in Sacramento Eucharistiæ.

I. Catholici omnes affirmant in Sacramento Eucharistiæ, post panis & vini Consecrationem, Christum verè, ac realiter esse præsentem; ita ut virtute Consecrationis substantia panis mutetur in Corpus, & vinum in sanguinem Domini, solis accidentibus panis & vini remanentibus.

Negant Calvinistæ per Consecrationem Christum constitui præsentem realiter, sed tantum figurativè, sic ut nihil addit præter ipsum panem & vinum, tantquam figuram aut signum representans Corpus & Sanguinem Christi pro nobis oblatum. Et in hoc sunt contrarii ipsi Lutherani, qui admittunt saltem in usu hujus Sacramenti realem Christi præsentiam, sed remanente simul panis & vini substantia.

II. Probatum Catholica veritas ex manifestis Christi verbis Matth. cap. 26. *Hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur. Hic est Sanguis meus qui pro vobis effundetur.* Atqui non figura Corporis Christi pro

R. P. Arjdek. Tom. I.

nobis tradenda erat, sed verum ipsius Corpus traditum, & ejus verus Sanguis effusus est. Ergo Christus illis verbis affirmat verum suum Corpus & Sanguinem in Sacramento contineri. Sic ut in sensu proprio & identico non possint illa verba aliud significare quam, Contentum sub hac specie panis est Corpus meum. Ut si Christus in Cana Galilææ, volens viberorum aquam sibi præsentem in vinum convertere, dixisset, *Hoc est vinum quod vobis fundetur.* Si quis autem negaret illis verbis hoc posse præstari, non verborum proprietatem, sed Christi potentiam oppugnaret. Necessarium autem est Christum voluisse illis verbis se in Sacramento Eucharistiæ realiter constituere, vel Ecclesiam suam decipere, quod sic declaro:

Si aliquis Pater probus & prudens promitteret se filiis relicturum auri summam, sicut Christus promittit se Corpus suum relicturum discipulis manducandum, & idem parens postea in ultimo testamento scriptum relinqueret cum his verbis: *Hoc est aurum quod vobis tradetur; Quis hominum dubitaret illic verum aurum, & non tantum auri figuram aliquam contineri? vel patrem illum tunc delirasse.*

III. Regula apud omnes certa est cum S. August. lib. 3. de doct. Christi cap. 1. Quando verba Scripturæ sumi possunt propriè, nunquam accipienda esse figuratè, nisi aliunde constet id esse manifestè necessarium. Quod hic minimè constat, cum Christus non minus poterit se in Sacramento collocare verè, quam figuratè, idque verbis illis propriè significare. Quod si nolis hic eam regulam retinere, eodem jure poterunt Ariani explicare loca Scripturæ, in quibus dicitur Christus esse unus cum Patre æterno, de unitate aliquà impropriè dicta. Ut cum dicit Christus Joan. 10. v. 3. *Ego & Pater unum sumus*, illud rectè intelligit Arianus de unitate metaphorica, sita in concordia voluntatum, non verò de unitate substantiæ propriè dicta. Neque unquam poteris ostendere ex Scripturis Arianos in hoc à vero Scripturæ sensu aberrare, nisi ad illam regulam illos adstringas, quæ requirit ut verba Scripturæ absque necessitate impropriè non intelligantur.

IV. Hunc Christi sensum, & realem ejus præsentiam declarat Apostolus Paulus 1. ad Corinth. 10. *Calice benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est: & panis quem frangimus nonne participatio Corporis Christi est?* Et iterum: *Quicumque manducaverit panem hunc vel biberit calicem indigne reus erit Corporis & Sanguinis Domini.*

Quomodo reus erit Corporis Domini indigne manducati, si corpus Domini non manducet, sed ejus figuram? Non admittet certè Calvinista eum, qui indigne tractat figuram aut imaginem Christi, reum esse culpæ, cum Christum in sua imagine aut figura honorandum esse prorsus neget.

V. Nulla igitur hic apud Apostolum, nulla apud Evangelistas figuræ mentio, sed omnes eadem verba, *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Eodem modo aperte & simpliciter proponunt: quòd certè minime fecissent, si per Corpus Christi, figuram Corporis Christi intelligi voluissent; quomodo enim illud intelligi vellent, quod suis verbis toties repetitis non exprellerunt?

Quinimò Christus ipse Joan. 6. vers. 56. dicens: *Caro mea verè est cibus & Sanguis meus verè est potus,*

Arjdek
kin

Theo-
logia

& Panis quem ego dabo caro mea est profectus vita; rem se miramur novam declarasse ac promississe ostendit, subiungens, *Hic est panis qui de caelo descendit, & qui manducat hunc panem vivet in aeternum.* Quid autem miri aut novi, meram particulam panis in sui memoriam discipulis porrigere, aut quid habet hæc triticeæ panis buccella cur maxima cœlesti præferenda, & vitam æternam manducanti allatura dicatur? Hæc autem omnia in ipsum Christum verè & realiter in Sacramento præsentem rectissime quadrare intelliguntur.

VI. Ad hæc omnia opponunt. Quando Christus dixit, *Ego sum vitis*, debet vitis intelligi figuratè; Ergo quando dixit, *Hoc est corpus meum*, Corpus Christi intelligendum est figuratè. Sed quis non videt, ex illo argumento eodem modo posse sic inferri, Ego sum vitis, debet intelligi figuratè, Ergo, Ego & Pater unum sumus debet intelligi figuratè & metaphorice cum Arianis: atque ita eodem argumento evertes omnia quæ de Christo in Scripturis propriè dicuntur, quo realem ejus in Sacramento præsentiam auferre moliris. Verùm hæc, & similes ex Scripturis consequentiæ, per methodum tertiam superius assignatam retundi debent.

Nunc ulterius sic concludo. In cognoscendo Scripturæ sensu primitiva Ecclesia non potuit errare: sed illa agnovit realem Christi in Eucharistia præsentiam, non verò figuratam. Ergo fides de reali Christi præsentia non potest esse erronea.

VII. Ad minorem probandam Patrum primitivæ Ecclesiæ manifesta adduco testimonium.

S. Cyprianus *sermone de cœna Dom.* Panis, inquit, iste quem Dominus discipulis suis porrigebat, non effigie, sed naturâ mutatus est, omnipotentia Verbi factus est caro. Quid quæso clarius dici potest?

S. Hilarius *lib. 8. de Trin.* De veritate Carnis & Sanguinis non est relictus ambigendi locus.

S. Augustinus verba Christi in sensu literali clarè agnoscit *Conc. 1. in Psalm. 33. Ferebatur in manibus suis.* Quomodo, inquit, hoc intelligatur in Davide secundum litteram non invenimus, in Christo autem invenimus; ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait, hoc est Corpus meum; ferebatur enim illud corpus in manibus suis.

S. Joan. Damasc. *de fide lib. 4. c. 14.* Dominus dixit, hoc est, non corporis signum, sed corpus, non Sanguinis signum, sed Sanguis.

S. Epiphanius *in sepr. Synodo act. 6.* Nunquam invenies neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres inruentum illud Sacrificium quod à Sacerdote offertur, imaginem dixisse, sed ipsum Sanguinem.

Nonne hic audis, nonne vides Scripturam, Christum, Apostolos, Ecclesiæ Patres realem Domini in Sacramento præsentiam uno ore apertè profiteri. Certè, nisi velis agnitæ veritatis oculos occludere, necessarium est ut cum S. Hilario jam citato concludas: De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus.

Sic enim ad extremum argumentor. Si primitiva Ecclesia negasset realem Christi in Sacramento præsentiam, hi Patres, qui eam apertè docuerunt, fuissent olim hæretici, & ab Ecclesia separati. Sed hoc nemo unquam dixit aut cogitavit, imò fuerunt ipsi primitivæ Ecclesiæ præcipui Doctores ac defensores. Ergo manifestum est primitivam Ecclesiam nunquam ne-

gasse realem præsentiam, sed illam semper docuisse, & per suos Patres & Doctores posteris credendam proposuisse.

Præter testimonia Patrum primitivæ Ecclesiæ pro reali præsentia jam breviter adducta, juvat paulò expressius oculis objicere verba potissimum S. Ambrosii, & Cyrilli Hierosolymitani, qui quarto sæculo tam disertè rem hanc exposuerunt quàm si hodie contra Calvinii asseclas decertarent. S. Ambrosius ipsius S. Augustini primus in fide magister, & eximium primitivæ ecclesiæ oraculum sic loquitur *lib. 4. de Sacramentis cap. 4. Sermo, inquit, Christi hoc conficit Sacramentum: Qui Sermo Christi? Nempe in quo facta sunt omnia. Jussit Dominus, & factum est caelum, jussit Dominus, & facta est terra, jussit Dominus, facta sunt maria, jussit Dominus, & omnis creatura generata est. Vide ergo quam operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis in sermone Domini Jesu, ut inciperent esse quæ non erant; quànò magis operatorius est, ut quæ erant, in alia commutentur? Cælum non erat, mare non erat, terra non erat, sed audi dicentem, ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt. Ergo tibi respondeam, Non erat Corpus Christi ante consecrationem, sed post consecrationem dico tibi quod jam Corpus est Christi. Ipse dixit & factum est. Si ex his nondum vides sensum primitivæ Ecclesiæ contra solam corporis figuram, & excœcatum, aut dementatum agnoscas necesse est.*

Audi ejusdem circiter ævi Cyrillum Hierosolymitanum in sua Catechesi mystagogica. Cum ipse dixerit, *Hoc est corpus meum, Quis audebit deinceps ambigere? & cum idem ipse tam asseveranter dixerit, Hic est Sanguis meus, quis unquam dubitaverit, ut dicat non esse ejus sanguinem? Aquam olim in vinum convertit in Cana Galilæa, & non erit dignus cui credatur, quod vinum in sanguinem transmutavit? Quomodo possit hodie in rem hanc similitudo clarior, aut luculentius argumentum adduci? Verba te quo volueris, vel te ipsum, vel primitivam Ecclesiam erroris necessariò condemnabis.*

Addo aliud testimonium & argumentum invincibile ex apertis monumentis *Historia Ecclesiastica* de mente primitivæ Ecclesiæ.

Ex illa patet evidenter ab infidelibus sæpè ac vehementer accusatam & passim fuisse Religionem Christianam, quod Christiani essent *Antrophagi*, id est, comestores carnis humanæ, quia Christi sui carnem & sanguinem manducabant, ut infra testimoniis citatis, ostendam. Atqui hoc ita intellectum, de manducatione reali Christi in Eucharistia, Christianæ Ecclesiæ Patres tunc viventes nunquam negarunt, quod paucis verbis facere poterant, dicendo, non manducamus corpus & sanguinem Christi, sed tantum illius figuram, scilicet panem & vinum in passionis, & mortis illius memoriam.

Ergo ex illâ Infidelium accusatione, & Christianorum responsione manifestissimum est, doctrinam primitivæ Ecclesiæ fuisse eandem quæ nunc est Romana, Christi Carnem & sanguinem in Eucharistia verè ac realiter manducari.

In hujus argumenti, quod assumpsi, probationem evidentissimam, subjicio Patrum de illa accusatione tunc in primordiis Ecclesiæ sæculò tractantium aperta testimonia.

Accusatio ista patet primò ex *Tersulliano*, qui secundo

quando circiter Christi ævo vixit, *Apologia, cap. 7. & 9. l. 6. contra Celsum*; ubi sic loquitur: Dicimur scelerrimissimi de Sacramento Infanticidii. Qui ista credis de homine, potes & facere. Tu homo es, & ipse quod & Christianus. Excipe rudem Sanguinem, eo panem tuum satia, vescere libenter. Quod si non potes facere, non debes credere, homo est enim Christianus, quod & tu.

Adde hominis etiam Athei, ac Philosophi Celebris de hoc testimonium: *Averroes comment. in metaphys. mundum*, inquit, peragravi, multaque, adedque omnes regiones circuivi, varias sectas inveni, sed Christianam deteriorem, aut etiam fatuam non reperi: *Quia Deum suum, quem colunt, devorant.*

En quid post accusationem istam supra, quid alibi dicat idem Tertullianus *lib. de Resur. carnis c. 8.* Caro corpore & Sanguine Christi vescimur, ut anima de Deo fingitur.

Quid ad eam *S. Cyprianus de cana*, sæculo tertio. Quam præclarus, inquit, est calix iste, quam religiosa hujus potus ebrietas, per quam accedimus Deo, non habentes sensum hujus mundi, sanguinem fugimus, & intra ipsa Redemptoris nostri vulnera linguam figimus, quo interius, exteriusque rubricati, à sapientibus hujus sæculi judicamur *Amentes*. Quomodo quæso, primi illi veræ Ecclesiæ Christiani, à Sapientibus ethnicis fuissent judicati *Amentes*; Quomodo accusati ut *Antrophagi*: Quomodo *Deum suum quem colunt devorare*? si illi in memoriam Christi sui, panem tantum & vinum in suis cæteribus more Calvinistico manducarent? Illi certe ipsi sapientes ethnici in memoriam amici absentis, aut defuncti, aut Cereris & Bacchi sui, non raro cum pane & vino convivia celebrabant: nihil proinde ipsis circa primos Christianos, absque reale Christi manducatione, mirum vel novum, vel supplicio dignum visum fuisset.

Ex prædictis omnibus hoc irrefragabile formatur argumentum. In primitiva Ecclesia primi illi Patres, primi illi Christiani, imo & primi illi infideles qui Christianorum Ritus ubique explorabant, in Eucharistia realem Christi præsentiam apertè testantur: nec erat in sequentibus sæculis ulla secta quæ eam negaret usque ad Berengarium, qui & errorem illum convictus retractavit: eodemque tenore hodie tota Ecclesia Romana, imo quoad hanc realem præsentiam Lutherana, in credendo procedit. Atqui primitiva Ecclesia fuit expertis erroris, ut ipsi sectarii fatentur, & Romana semper, hodieque in hoc est primitivæ conformis. Ergo omnino fatuus convincitur, qui contra hunc apertum omnium sæculorum sensum, solius Calvinii desiramentis adheret. Quam tenues sint umbræ quas Calvinii assecleæ pro se objiciunt, ex sequenti earum solutione patebit.

Resellantur inania Modernorum Effugia, & Doctoris Morlai in Anglia.

Opponunt primò, si Christus esset realiter præsens in Eucharistia, deberet idem Christi corpus esse simul in duobus locis discretis, scilicet in cælo, & in altari. Atqui idem corpus eodem tempore esse in duobus locis involvit contradictionem, quia sic esset in cælo, & simul à cælo abesset.

Resp. Negando minorem, Quia præsentia in uno loco, non est negatio præsentia in alio loco, in

quo solo consistit contradictio, sed sunt duæ affectiones positivæ ejusdem corporis, scilicet præsentia ad hunc locum, & simul præsentia ad alium locum separatum. Hoc si neges Deum alicui corpori posse concedere, non hoc Sacramentum, sed potius Dei omnipotentiam oppugnas. Quinimò reipsa unum corpus in duobus locis discretis divinâ virtute aliquando extitisse, patet *Actor. 9.* ubi Christus in via D. Paulo apparuit, & præsens adfuit, & palam locutus est, *Saul, Saul, quid me persequeris &c.* nec tamen ideo cælum & dexteram patris deseruisse dicendus est, juxta illud *Actor. 3. v. 21. Oportet illum cælum suscipere usque ad tempus restitutionis omnium*, id est, extremi judicii. Apparuit etiam corporaliter Christus Dominus Petro Romam cogitanti, cum diceret, *vado Romam iterum crucifigi*, ut testatur Divus Athanasius in *Apologia pro sua fuga*, & D. Ambrosius contra Auxentium.

Confirmantur hæc à paritate rationis. Quia possunt duo corpora divinâ virtute in uno eodemque loco simul constitui, & se mutuo penetrare: quod camen non minus est contra naturalem constitutionem corporum, quam unum corpus in duobus locis distitis collocari, Patet Joannis 20. v. 6. quando ad Apostolos *venit Jesus januis clausis*, ubi cum penetratione dimensionum in eodem loco fuit janua & corpus Christi, uti passim admittunt Sancti Patres, qui in hoc Christi ingressu manifestum miraculum agnoscunt, uti & in Nativitate ac Resurrectione Domini corpus Virginis & sacrum sepulchrale penetrant.

Opponunt secundò, de ratione corporis, sive quantitatis corporeæ est, in loco extendi, sive habere partes extra partes. Atqui corpus Christi in modica Hostia non habet suarum partium extensionem. Ergo nequit Christus corporaliter in Hostia consecrata contineri.

Resp. Majorem tantum esse veram de extensione intrinsecâ, sive, quod debeat habere partes intrinsecè inter se distinctas, & quoad situm internum: non verò quod debeat una pars esse uno loco, & altera pars alio loco quoad situm extrinsecum. Cum enim situs ille extrinsecus partium sit tantum proprietates naturalis, quam corpus exigit habere quando relinquatur in statu suo naturali, non est cur Deus non possit istius exigentiæ effectum actualem impedire, sunt combustionem ignis, aut illuminationem corporis ex natura sua lucidi. Hic proinde à Doctis merito reprobatur opinio inanis *Carterisii* constituentis essentiam corporis in actuali extensione & impenetrabilitate partium, nisi ea aliter explicetur, ut aliqui conantur. Sed hoc pondus habere non potest apud heterodoxos qui passim profitentur se illius Principis adversari, uti fuscè, & adductis præcipuorum suorum Professorum & Academicarum decretis, ostendit Fridericus Spanhemius ex Academia Leydensi in Hollandia Professor in libro suo de novissimis circa res sacras in Belgio dissidiis, pag. 76. & seq.

Confirmatur apertè ex ipsis Scripturis hæc doctrina Luca cap. 18. v. 25. *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum celorum*, ubi apertè indicatur Deo possibile esse ut camelus transeat per foramen acus, cum dicat hoc facilius esse quam divitem renitentem divitias intrare in regnum Dei, quod tamen cum divina gra-

Arde
kin

Theo-
logia

tia est absolute possibile: aliis & Abraham, & David, & Salomon, & omnes etiam pii Reges & Principes Catholici cælorum regno excluderentur.

Alia argumenta merè plebæja, & per se futilia, à quovis his principis instructo facile dissolventur.

Ex quibus manifestè corruunt nova Asserta D. Morlæi in suis Tractatibus de Controversiis Religionis Romanæ pag. 21. & 22. ubi majori confidentiâ quàm peritiâ asserit, *Transsubstantiationem* in Eucharistia rem esse impossibilem & incredibilem, utpote contrariam *Sensuum* testimonio, & necessariò inducentem ad delitia *Scepticorum* non tantum in aliis artibus & scientiis, sed etiam in ipsis Theologicis.

Sed, ut breviter concludam: Quisquis Theologus est, aut Philosophus mediocris, satis novit non tantum quatuor, sed quinque esse hominis sensus, Fidem autem non esse ex visu, gustu, &c. sed ex solo *Auditu*, ut testatur Apostolus ad Romanos 10. *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Verba autem Christi de reali sua præsentia in Eucharistia adeò sunt clara apud præcellentissimos primitivæ Ecclesiæ Patres, quos supra recensui, ut non timeamus nos ad alios scepticos, quàm ad Christum Evangelistas, & primos Ecclesiæ Patres à D. Morlæo relegari.

CAPUT IV.

De Impanatione Lutherana & præsentia Christi in solo usu.

Argumenta quæ hætenus evincunt in Consecratione vi verborum panem mutari & converti in Christi Corpus, & vinum in Sanguinem, probant non fieri impanationem, id est, panem cum Corpore Christi in Eucharistia non permanere, uti contra Lutherum docet Ecclesia Catholica cum *Trident. Sess. 13. cap. 4.* Non enim dici potest una substantia in aliam converti, nisi prima desierit, & altera in ejus locum succedat. Sic lignum non potest converti in ignem, nisi formâ ignis introductâ, forma ligni desierit: neque dici posset virga Moysis converti in serpentem, si virga cum serpente permaneret.

II. Declarant autem hanc transsubstantiationem testimonia Patrum supra allata, qui asserunt panem fieri Corpus Christi, mutari, converti &c. Audi quæso in quarto sæculo primitivæ Ecclesiæ loquentem S. Cyrillum Hieros. *Catechesi 4. mystag.* Aquam olim in vinum convertit in Cana Galilææ, & non erit dignus cui credatur quod vinum in sanguinem transmutaverit?

Idem eodem sæculo profitetur Gregorius Nyssen. *Orat. catech. cap. 37.* Rectè ergo nunc quoque Dei Verbo significatum panem, in Dei Verbi corpus credo transmutari.

Denique S. Ambrosius disertis verbis scribit de pane fieri corpus Christi *lib. 4. de Sacrament. cap. 4.* Panis iste panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio de pane fit corpus Christi. Ac pergit ibidem ostendere nihil hic esse creditu difficile: Si enim, inquit, creavit Deus cælum & terram quando non erant, quantò magis poterit panem & vinum, quæ jam existunt, in aliud commutare.

III. Altera controversia cum Lutheranis est, quod doceant Christum esse realiter præsentem in solo usu, & sumptione Eucharistiæ, sic ut in Hostia consecrata

non perseveret dum exponitur in templo, servatur in pyxide, aut ad ægros deferatur.

Sed contra, Postquam Christus consecrationis verba protulit, Eucharistia aliquo temporis spatio in ejus, aut Discipulorum manibus versabatur, antequam singuli ex Discipulis illam manducarent, Ergo si ante Communionem Christi erat sub speciebus Eucharisticis, non est ratio negandi quod postea extra usum sub iisdem perseveret. Vel peto à Lutheranis ut ostendant, ubinam in Scripturis dicatur, quod statim post usum Christus recedat, & evanescat? Nullum certè in Sacris literis exstat istius doctrinæ vestigium. Quinimò ex antiquissimo usu primitivæ Ecclesiæ constat Eucharistiam asservari, & ad ægros deferri consuevisse.

IV. Probatur id primò ex Tertulliano, qui *lib. 2. ad uxorem.* testatur Christianos suo tempore consuevisse Eucharistiam ad suos domum deferre, ut eam opportuno tempore fumerent. Et in *Serm. de lapsis.* narrat mulierem quandam, cum arcam, in qua Sanctum Domini fuerat, indignis manibus aperire tentasset, igne inde surgente deterritam fuisse. En consuetudinem secundi post Christum sæculi, quo author ille vixit, etiam divino miraculo comprobata.

S. Justinus Martyr ejusdem sæculi in *Apolog. 2.* asserit, post Sacra peracta Diaconos solitos fuisse deferre Eucharistiam ad fratres absentes.

S. Ambrosius in *Orat. de obitu Satyri*, narrat Satyrum fratrem suum particulam Eucharistiæ ad colulum suspendisse in naufragii periculo, & sic salvum evasisse.

S. Hieronymus in epist. ad Rusticum, refert S. Exuperium Tolosæ Episcopum, Christi Corpus in canistro vimineo comportasse.

Denique hæc Fides, Usus, & Consuetudo in primitivæ Ecclesiæ adeò certa, & indubitata fuit, ut S. Cyrillus in epist. ad Gallosyniam, in terminis affirmare non dubitet eos insanire, qui asserunt Eucharistiam si in alterum diem asservetur vim suam amittere. Errare non potuit Fides, & Consuetudo primitivæ Ecclesiæ, aut qui eam sequuntur. Ergo errare necesse est eos qui solo Luthero duce illi adversantur.

CAPUT V.

De Sacrificio Missæ, & Communionem sub utraque Specie.

Docet Ecclesia Catholica contra Sectarios Modernos, Christum in ultimâ cœnâ non tantum Sacramentum, sed etiam Sacrificium per Sacerdotes offerendum instituisse, per illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem &c.* prout à vera & primitivæ Ecclesiæ semper intellecta fuerunt.

I. Probatur primò, ex Apostolo ad Hebræos, cap. 7. v. 17. ubi declarat de Christo verè dici, *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Cum autem Sacerdotis proprium munus sit offerre Sacrificium, non potest Christi Sacerdotium in Ecclesiam esse in æternum sine perpetuo Sacrificio in Ecclesia offerendo. Atqui cruentum Crucis Sacrificium semel tantum offerri potuit, cum Christus sæpius mori, & immolari nequeat. Ergo tantum restat ut perpetuò offerat per suos Ministros incruentum Missæ Sacrificium, aliàs Apostoli verba erunt ab omni veritate aliena.

Sacrificium autem illud sub specie Panis & Vini offeren-

offerendum esse indicant eadem Apostoli verba, dum asserit Sacerdotium Christi fore secundum ordinem Melchisedech, cuius Sacrificium consistebat in Panis & Vini oblatione, uti patet *Genes. 14. vers. 18. Melchisedech Rex Salim proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Altissimi.*

II. Probarur secundò, ex eo quod Deus nullo unquam tempore reliquerit Ecclesiam suam sine aliquo Sacrificio, quod in signum supremæ majestatis illi offerri debeat. Nam in statu legis naturæ reperimus publicum Sacrificium Deo oblatum per Abelem, Noë, Abrahamum &c. In lege Mosaica plurima erant instituta Sacrificia, holocausta, victimæ, libamina. Ergo nullo modo credibile est solam Ecclesiam Christi relictam esse omni vero & publico sacrificio destitutam, quo possit omni tempore Deum placare, laudis & impetrationis hostiam offerre, vitæ ac necis Dominum agnoscere, quod oblatione sacrificii propriè præstatur. Quod divino cultui adèd proprium est, ut nulla unquam Gens Deum coluerit, quæ sacrificium aliquod aut victimam non obtulerit. Quomodo igitur cogitari potest Christum, qui voluit Ecclesiam suam toto orbe diffundi, non ordinasse sacrificium aliquod publicum, & suæ Ecclesiæ proprium, in quo omnes gentes convenirent, & cultu conformi Deum adorarent. Quo autem sacrificio poterat populus Christianus melius conjungi, ac designari, quam per oblationem corporis, & sanguinis Christi in sacrosancto Missæ sacrificio?

Ad hunc finem ab exordio Ecclesiæ Christianæ instituti sunt Sacerdotes, & erecta sunt Altaria. Ad quid enim serviunt Sacerdotes, & Altaria, nisi ut victimæ, & sacrificia offerantur, sine quibus totus ille apparatus inanis esset, & proprio usu destitutus.

III. Probarur tertio, ex perpetuo usu Ecclesiæ Christianæ Missæ sacrificium offerendi, ad hæc usque tempora continuato: adèd ut mirum sit, ab iis qui se primævam Ecclesiam venerari & sequi profitentur aliud unquam fuisse cogitatum.

Sacrificium hoc jam inde à Christi temporibus in Ecclesia ubique oblatum fuisse testis locuples est S. Irenæus, qui floruit secundo post Christum seculo, scribit enim *lib. 4. cap. 32.* Christum in cæna Apostolos novam novi testamenti oblationem docuisse, quam Ecclesia, inquit, ab Apostolis accipiens in universo mundo offert Deo juxta Malachiæ vaticinium.

IV. Eundem Ecclesiæ primævæ usum prodit S. Augustinus in *Psal. 33.* Ipse Dominus, inquit, de corpore & sanguine suo instituit Sacrificium secundum ordinem Melchisedech; unde & ipsi Apostoli sacrificare leguntur. An ergo Apostoli à Christi doctrina aberrarunt.

Idem toto orbe Christiano sacrificium offerri scribit iterum Augustinus de *Civitate Dei lib. 19. cap. 22.* loquens de oblatione Melchisedechi, Ibi (inquit) apparuit sacrificium quod nunc à Christianis offertur Deo toto orbe terrarum. *Ex lib. 4. de Trinit. cap. 14.* Quid gratius offerri aut suscipi possit quam Caro Sacrificii nostri?

S. Ambrosius in *Luc. cap. 1.* Cum sacrificamus, Christus adest, Christus immolatur.

S. Hieronymus *super verba Malachiæ;* In omni loco, ait, offerri oblationem, nequaquam immundam, ut à populo Israël, sed mundam, ut in ceremoniis Christianorum.

Eusebius Emisen. *ser. 5. de Paschate.* Melchisedech oblatione panis & vini, hoc nimirum quod in Eucharistia celebratur, Christi Sacrificium figuravit.

S. Justinus Martyr. in *Dialogo cum Tryphono.* Omnia Sacrificia quæ suo nomine facienda Jesus Christus tradidit, id est, in Eucharistia panis & poculi, quæ in omni loco à Christianis fiunt, præoccupatione usus Deus, sibi grata esse testatur. En iterum S. Justinus secundi sæculi testis Sacrificium Eucharisticum in omni loco à Christianis oblatum fuisse testatur. Ergo vel errarunt omni loco cum SS. Patribus Christiani primitivæ Ecclesiæ, vel aberrant hujus temporis Sectarii huic Sacrificio contrarii.

V. Quoad *Laicorum Communionem;* docet Ecclesia Romana non esse necessarium præbere Laicis communionem sub specie vini, contra plerosque Sectarios.

Primò, quia nullum in Scripturis extat præceptum administrandi Laicis Eucharistiam sub specie vini, ut infra ostendam.

Secundò, Quia ipse Christus duobus discipulis in Emmaus porrexit Eucharistiam sub sola specie panis, *Luc. 24. & cognoverunt eum in fractione panis,* uti eum locum explicat Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & plures alii. Et tempore Apostolorum de fidelibus dicitur, *Act. 2. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communiōne fractionis panis.* Ubi nulla calicis fit mentio, uti nec *Act. 20. Vna autem Sabbathi cum convenissemus ad frangendum panem.*

Tertio, quia de communionem data sub unica specie sæpe memorant Patres primitivæ Ecclesiæ, ut infra patebit, quod sine errore fieri nunquam posset, si extaret præceptum Christi de communionem sub utraque specie.

VI. Contra hæc, præceptum à Christo latum esse de præbendo Laicis Calice probare conantur Sectarii primò, ex *Matth. 26. v. 27. Bibite ex eo omnes.* Verùm ea verba ad solos Apostolos pertinere declarat Marcus cum addit, *Et biberunt ex eo omnes,* scilicet Apostolice in cæna præsentis.

Opponunt secundò, verba Christi *Joan. 6. vers. 53. Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis ejus Sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Ergo non habebit vitam qui non sumit Eucharistiam sub specie vini. Sed facile negatur consequentia, non enim requirit Scriptura ut omnes bibant Sanguinem sub specie vini, sed tantum ut bibant Sanguinem Christi quocumque modo id fiat: Jam verò sub specie panis necesse est totum Christi Corpus cum Sanguine conjungi, cum illic Corpus Christi non mortuum, sed integrum, gloriosum, & vivum prout modo in cælo existit, sub unica panis specie constituitur. Ergo hoc ipso quo aliquis Christi Corpus suscipit sub sola specie panis, Christi pariter Sanguine reficitur. Neque ullus Scripturæ locus plus requirit, quam ut sumatur Sanguis Christi, non verò ut sub vini specie recipiatur.

VII. Et sanè graves admodum erant causæ cur Christus noluerit præceptum sumendi calicis omnibus Laicis imponi. Nam in quibusdam regionibus præsertim frigidis, & à vino, ac commercio remotis, aliquando moraliter impossibile foret vinum in ea quantitate procurare quæ toti populo sufficeret. Magnam quoque ac frequens adesset periculum effusio-

Arde
kin

Theo-
logia

nis, ac irreverentiæ, si deberet calix per omnes totius populi manus aut ora circumferri, toties impleri, toties detergi &c. Non negant tamen Catholici posse usum calicis ulli unquam Laico concedi, sicut Regibus Galliæ concessus traditur, sed docent de illo omnibus concedendo nullum omninò præceptum divinum extare. Quod autem Sacerdotes debeant sub utraque specie communicare, non ideo id fit, quod hoc ad Sacramentum, sed quod ad Sacrificium requiratur; ut per Sanguinem quasi seorsim sub specie vini sumptum, & oblarum, Mors & Passio Christi repræsentetur.

Nullum autem de præbendo Laicis calice præceptum à Christo constitutum, aut à primitiva Ecclesia agnitum fuisse vel ex eo patet, quod Paulinus Presbyter in vita S. Ambrosii narret, dum jam S. Ambrosius esset è vita excessurus, Sacerdotem nomine Honoratum divinitus ter advocatum adfuisse, & S. Ambrosio dominicum Corpus obrulisse, sine ulla sanguinis mentione, quod, inquit, ubi accepit emisit Spiritum. Et ipse Dominus non tantum manducanti carnem & bibenti Sanguinem, sed etiam seipsum sub sola panis specie sumenti vitam æternam promisit, *Joan. 6. Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

CAPUT VI.

De Confessione Sacramentali.

Docent Catholici, lapsis in peccatum mortale à Christo præceptam esse confessionem Sacramentalem, formaliter integram, & distinctam quoad speciem & numerum delictorum, coram Sacerdote ad hoc legitime deputato.

Hanc confessionem, quam auricularem vocant, negant passim Sæctarii, existimantes sufficere se coram Deo peccatorem agnoscere. Quamvis nec in hoc inter se omnes conveniant: constat enim Lutheranos multis locis in Germania etiam coram Ministro suo peccata saltem genericè confiteri. In hoc errore concordant Novatores nostri cum hæreticis Novatianis à primitiva Ecclesia damnatis, qui oris confessionem, & Sacerdotis Sacramentalem absolutionem penitus sustulerunt: uti tertio post Christum sæculo testatur S. Cyprianus lib. 4. epist. 2. & S. Augustinus de hæresibus Novatianorum. Fieri autem non potest ut doctrina illa nunc sit vera, quæ in primitiva Ecclesia fuit hæretica.

II. Probatur doctrina Catholica ex Scripturis, quæ hanc absolvendi potestatem Sacerdotibus apertè concedunt Matth. 18. *Quæcumque ligaveritis super terram erunt ligata & in celo, & quæcumque solveritis super terram erunt soluta & in celis.* Et Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur, & quorum retinueritis retenta sunt.* Item Jacob. 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra.*

Itaque ex illis Christi verbis sic argumentor. In Ecclesia Christi, quæ est perpetua, constituti sunt perpetui Judices cum potestate ligandi, atque absolvendi peccata. Atqui Judex non potest absolvere aut remittere peccata, nisi ad ipsius tribunal fuerint relata, & debitè exposita. Ergo ad peccatorum absolutionem à Christo institutam necessarium est, illa à pœnitente Sacerdoti debitè exponi. Non enim potest Judex absolvere à delictis sibi incognitis, Sacerdos autem nequit delicta cognoscere nisi illi à pœnitente per Con-

fessionem aperiantur, cui soli peccatorum suorum malitia solet esse manifesta.

Neque refert quod Christus Magdalenam, & quosdam alios sine particulari peccatorum confessione absolverit. Christus enim, cum esset Deus, potestatem habuit absolutam peccata contra suam legem commissa quocunque modo condonandi. At ministri Ecclesiæ, cum à Christo constituti sint Judices ad ligandum aut solvendum juxta statum pœnitentis, debent ejus statum & delicta expendere, antequam sententiam ferant: hunc autem pœnitentis statum purus homo absque distincta peccatorum confessione cognoscere nequit.

III. Atque ut aperte pateat hoc Pœnitentiæ tribunal eo quod diximus modo à Christo constitutum fuisse, & à primitiva Ecclesia perpetuò usurpatum, ipsam in suis Patribus loquentem audiamus.

S. Augustinus in *Homil. 49. cap. 3.* Nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, novit Deus qui mihi ignoscit quid in corde ago: Ergo sine causâ dictum est, *quæ solveritis in terra soluta erunt in celis:* ergo sine causâ sunt claves datæ Ecclesiæ Dei. Frustraneum Evangelium, frustranea verba Christi, promittimus vobis quod ille negat. En quomodo nobiscum has Scripturas Augustinus intellexerit: & confessionem occultam soli Deo, non Ecclesiæ ministro factam reprobaverit.

Audi iterum, & execrare tam apertum nostri temporis errorem. Augustin. *lib. 2. de Visi. Infirm. cap. 4.* Sunt quidam, qui sibi ad salutem sufficere autumant, si soli Deo cui nihil occultum est sua confiteantur crimina: nolunt enim, aut erubescunt, sive delignantur se ostendere Sacerdotibus, quos tamen inter lepram & lepram discernere per legislatorem Dominus constituit... Ergo ad te venire roges Sacerdotem, & fac illum conscientiarum tuarum penitus participem. En quomodo penitus integram requirat fieri Sacerdoti peccatorum Confessionem. Audi porro quæ censurâ hanc omitentes ibidem perstringat. Non seducar te, inquit, illa somniantium superstitio, quæ in visitando confirmat, quasi salvet, Sacerdote inconsulto, ad Deum peccatorum confessio.

Idem inculcat antiquissimus Athanasius *Serm. in illa verba.* Invenietis pullum alligatum. Nondum, inquit, soluta sunt vincula, tradas te ipsum discipulis Jesu, adsunt enim qui te solvant pro potestate ea quam à Salvatore acceperunt; quæcumque enim ligaveritis inquit in terra, erunt ligata & in celis.

Idem docet S. Basilius *Interrogat. 288.* Necessariò iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei.

Idem necessarium esse confirmat S. Chrysostr. *lib. de Sacerd.* Qui laborant Christiani, ultrò sibi persuadeant Sacerdotum curationi se submittere oportere.

S. Cyprianus tertio post Christum sæculo, *lib. de lapsis,* Confiteantur singuli delictum suum dum admitti ejus Confessio potest, per manus impositionem Episcopi, & Cleri jus Communicationis accipiant.

Innocentius I. quinto post Christum sæculo, in vita S. Ambrosii. De pondere æstimando delictorum Sacerdotis est judicare, sed quomodo nisi illi innoscant.

Ex his iterum aliud inferre non potes, quam falli Scripturas, errare Patres primitivæ Ecclesiæ,

aut

aut certè illos à veritate deviare, qui Sacramentalis Confessionis necessitatem non admittunt.

CAPUT VII.

De Purgatorio.

DOctrina Catholica est, præter infernum damnatorum, extare alium locum quem Purgatorium dicimus, in quo animæ justorum, quæ in hac vita sufficienter expiatae non fuerunt, in altera vita expurgantur antequam ad caelestem gloriam recipiantur. Negant hæc Lutherani & Calvinistæ: & olim negavit Aërius orationes fidelium defunctis prodesse, cuius doctrinam inter hæreses reponit Epiphanius, & Augustinus de hæresibus Aërii.

Probatum primò necessarium esse talem locum expiatorium superesse. Sæpè homo, qui peccavit mortaliter, liberatur à reatu culpæ, & pœnæ æternæ, non tamen ab omni pœna temporali. Sed homo discedens ex hac vita cum reatu pœnæ temporalis non potest in cœlum admitti: nihil enim inquinatum intrabit in regnum cœlorum. Ergo debet superesse locus purgatorius in quo illa temporalis pœna persolvatur.

Major probatur manifestis Scripturæ exemplis.

Primò Moyles & Aaron propter peccatum incredulitatis, quod ipsis remissum erat, puniti sunt morte temporali à Deo illis constitutâ, ne ingrederentur terram promissionis, uti patet Numer. 20. & Deuter.

33.

II. David post impetratam veniam adulterii, & homicidii, punitus tamen fuit à Deo morte filii admodum dilecti ex adulterio geniti, Nathan Prophetâ tam remissionem peccati, quam pœnam superstitem declarante 2. Reg. 12. *Transiit quoque Dominus peccatum tuum, verum tamen parvulus qui tibi natus est morietur.* Idem patet in eodem Davide 2. Reg. 24. ubi iustus est unum ex tribus pestem, famem, vel bellum eligere in vindictam peccati ab eo humiliter agniti, & à Deo apertè condonati. Quando igitur contingit interveniente morte pœnam temporalem pro peccato remisso restantem in hac vita non persolvi, manifestum est in altera vita debere expiari: at non in cœlo, nec in inferno, ergo in Purgatorio. Sicut etiam inter homines Rex aut Princeps condonat Reo crimen læsæ Majestatis, & pœnam capitis, jubet tamen aliquando aulâ abesse, aut carcere ad tempus detineri.

III. Probatum secundo dari hunc purgatorii locum Matthæi 11. v. 32. *Qui dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.* Ex quo satis apertè colligitur aliquam esse peccatorum remissionem in seculo futuro: quod ex eodem loco colligit etiam S. Augustinus lib. 21. de civit. Dei, cap. 24. Pater idem ex Apostolo 1. ad Corinth. 3. v. 15. *Ipsæ autem salvi erunt, sicut tamen quasi per ignem.* Quod de igne purgatorii interpretatur idem Augustinus in Psal. 37. *sub initium.*

Denique disertissimis verbis id Scriptura declarat 2. Machabæor. 18. ubi Judas Machabæus maximis impensis jussit publicè Sacrificium offerri pro mortuis, qui in acie occiderant, ut à peccatis solverentur: cuius factum ibidem his verbis approbatur. *Sancta igitur & salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut à*

R. P. Arsdæ. Tom. I.

peccatis solvantur. Quod factum tam publicum in luce totius populi, & testificatio tam aperta, etsi Scripturæ non foret, satis ostendit quis fuerit sensus & fides antiquissima istius Ecclesiæ ante Christum, de pœna temporali post mortem remanente, & de virtute orationis, & sacrificii ad illam redimendam.

IV. Hoc autem esse indubitatum Scripturæ testimonium, hanc esse praxim & consuetudinem in vera Christi Ecclesiâ, ut ne vel minimum hæresse possis, testabitur primitivæ Ecclesiæ Doctõr & oraculum S. Augustinus lib. de cura pro mortuis cap. 2. In Machabæorum (inquit) libro legimus oblatum pro mortuis Sacrificium: sed etsi nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret autoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Audi rursus, *ibidem cap. 4.* Non sunt præmittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica Societate defunctis suscepit Ecclesiâ.

En iterum & suam & Apostoli mentem inculcat & exponit August. lib. 20. Homil. 16. Qui temporalibus pœnis digna gesserunt, per ignem quendam purgatorium transibunt, de quo Apostolus ait, salvus erit, sic tamen quasi per ignem.

V. Eandem Ecclesiæ fidem ante Augustini temporis consignat Tertullianus. lib. de corona militis cap. 3. Oblationes pro defunctis annuâ die facimus.

Eandem declarat 4. seculo Conc. Nicenum Can. 63. Nunciatur de morte Episcopi omnibus Ecclesiis, & Monasteriis illius Diocesis, ut hæc oratio pro eo. *Et Carthaginense 4. cap. 79.* Pœnitentes, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ut eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.

Nec quisquam ferè est SS. Patrum, qui hanc materiam attingit, quem non possim hujus doctrinæ testem adducere. Quid enim singulis opus est cum iterum & apertè, & sine dubitatione August. de verbis Apostol. serm. 31. testetur hanc esse fidem & suam, & Ecclesiæ universæ. Oracionibus, inquit, sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio salutari, & elemosynis, quæ pro defunctorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari... Hæc enim à Patribus universa observat Ecclesiâ.

Qui hæc audit, & adhuc præfractè purgatorium negat, securus esse potest se nunquam ad Purgatorium perventurum.

Ad Augustini de hoc testimonium supra allatum num. 4. en quam demum futiliter se expedire conetur Doctõr Morlaus nunc apud Anglos celebris, de hac controversia agens pag. 57. Augustinus, inquit, non ex propria sententia locutus est, sed ex aliorum scilicet Hieronymi, cum aliis viris magnis, quibus noluit Augustinus repugnare. Agnoscit igitur S. Hieronymum, & alios magni nominis viros in Ecclesiâ illa primitiva ita nobiscum sensisse, renuit tamen S. Augustinum, quamvis idem apertè pronunciantem, illis annuere, quia nempe ex quadam aliorum reverentia, aut respectu humano sic locutus est. Nescio certè quis Spiritus etiam privatus potuerit Morlæo revelare arcanum illud Augustini consilium, & dissimulationem tanto viro indignam. Sed unde provenire soleant, istiusmodi inania effugia docet nos ipse Augustinus

K

Arsdæ
kin

Theo-
logia

gustinus lib. de unitate Ecclesiæ cap. 18. *Vis videri aliquid dicere dum tacere erubescis, & inania loqui non erubescis.*

CAPUT VIII.

De Indulgentiis.

Docet Catholicis dari in Ecclesia potestatem concedendi Indulgentiam, quæ consistit in remissione pœnæ temporalis debitæ peccatis actualibus commissis post Baptismum, & remissis quoad culpam, extra Sacramentum facta, ex thesauro Ecclesiæ satisfactionum restantium Christi & Sanctorum: idque tam quoad vivos, quam quoad defunctos qui in Purgatorio versantur.

Negant hanc potestatem passim hæretici moderni: illis in hoc errore præverunt alii ab Ecclesia pridem damnati. Primò Waldenses, appellati pauperes de Lugduno, quorum octavus error fuit, indulgentias quæ à summo Pontifice conceduntur nihil prorsus valere: secundo, Joannes Wiclefus cujus errores damnantur in Synodo Constantiensi §. 8. in articulo Wiclefi 42. afferente, Fatuum esse credere Indulgentiis Papæ & Episcoporum: Cui Concilio generali interfuerunt supra mille Patres, Anno 1415. 3. Hunc fecuti sunt Hussitæ apud *Cochleum* de hist. Hussitarum. Hos majores habuit Martinus Lutherus qui ab Indulgentiarum oppugnatione scæte suæ principium fecit, uti patet in illius articulis à Leone X. & Trid. damnatis. Postremò Joannes Calvinus Indulgentias copiosius oppugnavit in sua Institutione Christiana lib. 3. cap. 5.

Contra hos probatur doctrina Catholica primò, Quia supra de Purgatorio ostensum est manifestè, talem pœnam temporalem frequenter superesse post culpæ remissionem.

Probatur 2. hanc pœnam temporalem per Ecclesiæ Indulgentias posse remitti, primò ex sacris Litteris, 1. ad Colossenses, 1. ubi Apostolus dicit, Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia. Ubi patet eum esse passum pro fidelibus Ecclesiæ: quod verò dicitur, quæ desunt passionum Christi, non intelligitur, quod Christus plenè non satisfecerit, & non suffecerit ad redemptionem humanæ nature, sic enim falsum est, & hæreticum, sed intelligitur, quod Christus, & Ecclesia sit una persona mystica, cujus caput est Christus, corpus verò est congregatio fidelium, quilibet verò justus est quasi membrum, ut habetur 1. Cor. 12. Deus verò suâ prædestinatione constituit, quantum meritorum deberet esse in tota Ecclesia tam in capite, quam in membris; his verò verbis demonstrat Apostolus arumnas Sanctorum excedentes peccata adjungendas passionibus Christi ad communem totius Ecclesiæ utilitatem &c. Cum ergo de excessu pœnalitatum suarum sancti non sint remunerandi in seipsis, nec alteri eum applicaverint, sequitur, quod hujusmodi merita reposita sint in thesauro Ecclesiæ distribuenda per Vicarium Christi, thesauri illius claves, sive potestatem habentem, ut dicitur in d. cap. *unigenitus*.

Probatur tertio ex 2. ad Corinth. 2. ubi Apostolus dicit, cui vos donastis, & ego, nam quod donavi, ex persona Christi donavi; scilicet, pœnam per indulgentias, per quas pœna condonatur in persona Christi, id est, in potestate sibi à Christo relicta. Idem

probatur, ex locis quibus ostenditur potestas clavium, ut Marth. 16. Tibi dabo claves regni cælorum, quodcunque ligaveris, &c. potest verò quis ligari, & quoad culpam, & quoad pœnam, ergo & absolvi. Et illud Joan. 20. Quorum remisistis, &c. intelligitur etiam quoad pœnam.

Probatur quarto eadem veritas ex Conciliis, & primò ex Ancirano, *can. 2.* ubi quibusdam Diaconis qui sacrificarunt idolis, revertentibus, conceditur relaxatio pœnæ, & *can. 5.* ubi conceditur facultas Episcopois indulgendi iis qui manducaverant sacrificata idolis, si resipuerint; & in Concilio Nicæno *can. 2.* idem Episcopis conceditur: & in Concil. Tribur. relato in c. *cum ex eo.* de pœnit. & remiss. damnatur abusus quidam concedendi illegitimè indulgentias, & idem abusus damnatur in Conc. Romano, de pœnit. & *remiss. in 6.* & in Concil. Constantiensi, sess. 8. in damnatis articulis Wiclefi, inter alios damnatus fuit hic, quod indulgentias negaverit.

Quintò, ex Patribus, idem confirmat Cyprianus *serm. 5. de lapsis*, ubi reprehendit sacerdotes, quod nimis sint indulgentes in remittenda pœnitentia, quod de indulgentiis indiscretis etiam potest intelligi: & aperte id probat D. Hieron. ut habetur c. *mensuram*, de pœnitent. distinct. 1. & Tertul. lib. 2. *ad uxorem* hortatur illam post mortem suam ad statum viduitatis, & inter alia, ad frequentandas stationes, pœnæ satisfactorias.

Frustra autem opponunt, quod per hanc indulgentiarum concessionem lædatur divina justitia: nam quomodo illa lædi potest, quando illi satisficit tam ex propria, quam ex aliena satisfactione ab Ecclesia illi summisè oblata? Nec obstat etiam quod dicatur Luc. 17. Cum feceritis hæc omnia, dicitote servi inutilis sumus. Quia id tantum indicat merita & præmia bonorum operum non tam nobis, quam divinæ gratiæ & acceptationi deberi. Cum quo clarè consistit ista opera bona esse simul satisfactoria, & expiatoria pœnæ temporalis ex eadem Dei gratia & acceptatione, uti ex pluribus Scripturæ exemplis supra ostendimus. Et sic poterunt Sancti non solum pro se satisfacere quoad pœnas temporales, sed etiam pro aliis; constituendo inde thesaurum indulgentiarum, vel ut melius dicam, illum augendo jam per Christum constitutum, ut supra declaratum.

Plura de indulgentiis ac Jubileo resolvuntur infra *Tom. II. Parte III. Tractatu III. cap. 6. & ultra.*

CAPUT IX.

De jejuniis Ecclesiasticis.

Primò, docet Ecclesia Romana, certos jejunii dies ab Ecclesia constitutos sub præcepto observandos esse. E contra sustinent moderni Sæctarii, Institutionem jejunii pro certis diebus esse penes Communitates singulas pro opportunitate temporis, & occasionis occurrentis.

Secundò, docet Ecclesia Romana, meritoriam esse apud Deum abstinentiam à certis cibis diebus illis ab Ecclesia constitutis. Contendunt ex adverso moderni Sæctarii, abstinentiam illam impiam esse, & Christianæ libertati contrariam.

Tertio, doctrina est Ecclesiæ Romanæ, per prædictum jejunium aut abstinentiam nos posse satisfacere divinæ justitiæ pro pœnis temporalibus peccatis

oatis nostris debitis. Contra docent illi, hanc contra Christum gravem esse blasphemiam, uti inter Sectarios recentiores deducit Guilielmus Perkinus de Jeunio Controv. 12. cap. 2. §. 2. Horum singula quam evidenter falsa sint contra Scripturas, & testimonia Patrum primitivæ Ecclesiæ, insequentibus dilucidè expono.

Ac primò, de jeunio Quadragesimali doctrina Ecclesiæ Romanæ clarè probatur, *Exodi. cap. 34. vers. 28.* ex jeunio Moyſis quadraginta diebus & noctibus in ipsis Scripturis temper probato & laudato. 2. ex jeunio Eliæ 1. *Regum c. 19. v. 8.* qui jejunavit 40. diebus & noctibus donec perveniret usque ad montem Dei Horeb. 3. Matthæi cap. 4. v. 2. ex jeunio Christi 40. diebus piè ac sanctè suscepto.

Opponunt Sectarii jeunia hæc miraculosa fuisse, ac proinde verè Ecclesiæ non imitanda. Fateor quidem miraculosa fuisse in quantum illi omni alimento abstinerunt. At Ecclesiæ pro suo modulo per certorum ciborum, & quantitatis abstinentiam non tantum licitè, sed etiam piè suscepta, & postea dicto modo præcepta fuisse, ex testimonio Patrum primitivæ Ecclesiæ manifestè demonstratur.

I. Sub ipsum Ecclesiæ exordium anno Christi 80. Constituit Apostolicarum lib. 5. cap. 12. apertè id testatur his verbis: *Post dies Epiphaniarum, servandum nobis est jejunium Quadragesimæ, quod vita Christi & legis læta recordationem continet.*

II. S. Ignatius Martyr anno Christi 100. in Epistola sua ad Philippenſes, *Quadragesimale*, inquit, *jejunium ne spernatis, continet enim exemplum conversationis dominicæ.*

III. S. Ambrosius anno 374. sermone 7. de eodem jeunio sic pronunciat: *Hoc fecit causa salutis nostræ, ut remutilem non solum doceret verbis, sed etiam exemplis insisteret, ut eisdem vestigiis quibus ad fidem currimus, ad abstinentiam graderemur.*

IV. S. Hieronymus anno 390. ut de hoc prolixiora ipsius effata præteream, sic rem breviter declarat lib. 2. adversus Jovinianum cap. 11. *Ipsè Dominus quadraginta diebus Christianorum jejunium sanctificavit.*

V. S. Augustinus anno 420. in quaestionibus super Genesim lib. 1. cap. 169. *Non frustra quadraginta dies jejuniorum sunt constituti, quibus Moyses, & Elias, & ipse Dominus jejunavit.* Idem declarat pluribus in Psalmum 100. & Epist. 19. cap. 15. & Patres ceteri quos brevitati studens prætereo.

Sed ne dicas hæc Patrum testimonia rigidum præceptum non importare, audi inter primos Ecclesiæ primitivæ Pontificem Clementem Romanum anno Christi 80. in Canone Apostol. 68. *Si quis Episcopus vel presbyter, vel Diaconus, vel Lector, vel Cantor Sanctam Pascha Quadragesimam non jejunat, præterquam si propter imbecillitatem corporis impediat, deponatur, si laicus sit segregetur.* Si quem eo adducit ventris ingluvies ut hæc nec audiat nec intelligat, De eo cum veteri paræmia dicendum: *Venter aures non habet.*

Ex his factis convincitur, quod possit Ecclesiæ pro omnibus fidelibus in communi alios etiam jejunii dies præcipere. Patet id magis in particulari tam in antiquo quam Novo testamento, Lib. 1. Regum cap. 14. vers. 24. Lib. 2. Paralipon. cap. 20. vers. 3. Jeremiæ cap. 35. vers. 6. & 8. Lib. 1. Efdæ cap. 8. vers. 21. Estheris cap. 4. vers. 18. Act. cap. 16. vers. 4.

R. P. Arflek, Tom. I.

Testis hujus potestatis in ipso primo Ecclesiæ sæculo est S. Ignatius Martyr, in Epistola sua ad Philippenſes: *Post passionis Dominicæ hebdomadam jejunare quarta & sexta feria ne negligatis.*

Idque ab Ecclesiæ pro aliis etiam diebus statutum constat in secundo sæculo ex Decreto S. Urbani Pontificis anno 224. apud Gratianum Distinct. 76. *Statuimus, ut jejunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur: Primum initio Quadragesimæ, secundum in hebdomada Pentecostes, tertium verò in Septembri, quartum in Decembri more solito fiat.* Ubi etiam judicatur hoc præceptum ejusque observationem temporibus anterioribus in more positum fuisse.

Doctrinam verò modernorum Sectariorum huic contrariam, etiam tempore S. Augustini pro Hæresi agnitam fuisse, patet ex ipsius libro de Hæresibus, hæresi 55. *Aeriani ab Aerio quodam sunt, qui in Arianorum heresim lapsus, propria quoque dogmata servit addidisse nonnulla, dicens, errare, vel offerre pro mortuis oblationem non oportere, nec statuta solenniter celebranda esse jejunia, sed cum quisque voluerit, jejunandum, ne videatur esse sub lege.* Ab aliis Patrum ac Conciliorum in hanc rem testimoniis abstinco, ne sim prolixus: pauca tantum argumenta quæ apud Adversarios præcipui ponderis sunt breviter dissolvo.

Obijciunt igitur primò, Ecclesiæ nullum potest imponere præceptum quod obligat sub peccato, quod probant ex Matthæi cap. 15. Frustra colunt me docentes doctrinas & mandata hominum. Atqui jejunia & abstinentiæ Ecclesiæ Romanæ sunt tantum mandata hominum. Ergo illa non obligant sub peccato.

Respondeo, negando majorem, ad probationem dico, tantum ibi damnari mandata hominum quæ sunt contraria legi divinæ, uti ex contextu patet, præceptum autem jejunii non repugnat legi divinæ, cum jejunium non sit res mala, & ipsa lex divina præscribat obtemperandum esse legitimo superiori rem non malam præcipienti. Unde ridiculè Adversarii, dum urgent servandum præceptum divinum, non obediendo mandatis hominum, volunt ipsum præceptum divinum contemni, quod mandat obedire præceptis superiorum, ut habet Apost.

Obedite Præpositis vestris,

Et passim in Scripturis.

Obijciunt secundò Dicit Christus Matthæi cap. 15. *Quod intrat per os non coinquinat hominem.* Ergo abstinentia à carnibus &c. non potest præcipi sub reatu peccati mortalis.

Respondeo, Quod intrat in os, per se quidem non coinquinat hominem, sed coinquinat hominem inobedientia illius hominis qui facit cibum vetitum per os suum intrare: Alias ne quidem peccasset Adam comedendo fructum vetitum, qui sanè per os intravit. Neque in novo Testamento peccassent Fideles comedendo sanguinem & suffocata quando erant ab Apostolis prohibita in Act. Apostolorum cap. 15. Ridiculos autem reddit Adversarios, quod Christus hic respondeat Phariseis, qui supersticiosum, & supremum urgentes rigorem, volebant illius Discipulos coinquinari, quod *manibus illotis manducarent.* Quid hoc facit ad solidum & expressum Ecclesiæ præceptum ex Scripturis & Patribus supra demonstratum.

Obijciunt tertio, Ex Apostolo 1. ad Corinth. cap. 10. v. 25. Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam... si quis vocat infidelium & vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit, hoc immolatum est idolis: nolite manducare, propter illum qui iudicavit, & propter conscientiam, conscientiam autem dico non tuam, sed alterius.

Respondeo breviter, interrogando, quid ibi dicat Apostolus, nisi ut quæ tunc prohibita non erant liberè manducarentur, quales erant carnes in macello venales, aut indiscriminatim appositæ, & quæ prohibita erant non manducarentur, quales erant carnes propositæ tanquam idolis prius immolatæ, & quasi in illorum honorem sumendæ. Quid quæso facit hoc pro manducandis sine peccato carnibus sicut cibis postea pro certis diebus ab Ecclesia absolute prohibitis? Si tunc poterint ritè ab Ecclesia prohiberi carnes appositæ tanquam idolis immolatæ, & *Altor. cap. 20. & 25. usus sanguinis & suffocati*, cur jam ab eadem Ecclesia non possint certis diebus carnes aut cibi alii interdici? Quinimò ex hac prohibitione carniùm idolis oblatarum mhi nostri carnis & ventris patroni suo potius argumento seipos jugulant. Sed maluit illi in suo *Egypto* super ollas carniùm federe, quam ad terram promissionis per abstinentiam proficisci.

CAPUT X.

De Peccato originali, mortali, & veniali.

Docet Lutherus & Calvinus, peccatum Originale, quod ab Adamo contraximus consistere in Concupiscentia, sive inclinatione ad malum concupiscendum, quod Theologi vocant concupiscentiam in actu primo. Negarunt hoc omni tempore Catholici.

Probatur manifestè ex Ratione, & Scriptura. Quia, quidquid habet rationem peccati, id per Baptismum tollitur, uti agnoscunt omnes qui Baptismum admittunt. Atqui Concupiscentia illa per Baptismum non tollitur. Ergo peccatum originale in concupiscentia illa non consistit. Minor apertè probatur, tam ex perpetua experientia, qua etiam baptizati sentiunt inclinationem ad malum concupiscendum, quam ex testimonio Apostoli ad Rom. 7. v. 23. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee.* Ex qua lege proveniunt motus concupiscentiæ ad malum appetendum, ut idem testatur ad Galat. 5. v. 17. *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem.* Unde manifestum est in Apostolo, adedque in Baptizatis & Sanctis concupiscentiam illam remanere, in quibus tamen non permanet peccatum originale.

Obijciunt Adversarii primò, Apostolus concupiscentiam dicit esse peccatum ad Rom. 6. v. 12. *Non regnet peccatum in corpore vestro mortali.* Secundò, Quod non est à Deo peccatum est: sed concupiscentia non est à Deo: ergo concupiscentia peccatum est. Minorem probant ex illo 1. Joannis 2. v. 16. *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est... qua non est ex Patre.* Tertio, Christus assumpsit omnes hominis miseria, excepto peccato: atqui non assumpsit ho-

minis concupiscentiam: ergo concupiscentia est peccatum.

Respondeo ad primum, Apostolum non monere ut peccatum, sive concupiscentia nullo modo sit in corpore nostro mortali, sed ut non regnet, scilicet per liberum voluntatis consensum, uti etiam SS. Patres explicant.

Ad secundum, distinguenda est minor. Concupiscentia nostra non est à Deo illam primùm volente & creante in Adamo, concedo: non est à Deo illam postea permitte in pœnam peccati originalis, nego: & hoc sensu rectè dicit Scriptura illam non esse ex Patre: unde non sequitur concupiscentiam esse ipsum peccatum originale, sed tantum pœnam peccati originalis quod præsupponit.

Ad tertium, falsa est major: quia Christus non assumpsit ignorantiam, febres, aut alios morbos, non enim proderant hæc ad generis humani redemptionem. Unde quando de Christo dicitur ad Hebr. 2. vers. 17. Debit per omnia fratribus assimilari, clarum est illud non intelligi de omnibus miseriis humanis à peccato distinctis, ergo nec de concupiscentia etsi in illa peccatum originale non consistat.

Peccatum igitur originale in sensu Catholico situm est in ipso peccato Adami in posteros transfuso, sive in privatione iustitiæ originalis à posteris participanda nisi primi parentis peccatum obstitisset, uti cum aliis explicat. *D. Thomas in 2. 2. quæst. 82. art. 3.*

De peccato Mortali ac Veniali contra Catholicos docuit Gommarus, ac Pelagius, & post illos Lutherus ac Calvinus, Peccata omnia ex natura sua esse mortalia, & mereri pœnam æternam: & tantum quædam esse venialia hoc solum sensu quod ea iustis non imputentur. Ac Lutherani quidem affirmant, infidelium peccata omnia esse mortalia, & à Deo imputari, fidelium verò omnia peccata esse venialia, sive à Deo illis non imputari, excepto peccato infidelitatis, cum consequenter doceant per solam fidem hominem constitui iustum. Calvinistæ verò mordicus tenent omnia peccata quorumvis reproborum esse mortalia, & prædestinatorum peccata omnia esse venialia: sive ad damnationem non imputari.

Probatur contra hos doctrina Catholica. Quia dantur aliqua peccata quæ neque per se mortem animæ adferunt, neque pœnâ æternâ digna censentur: ergo dantur aliqua peccata quæ per se sunt merè venialia in quovis hominum genere. Probatur antecedens, Quia mors animæ consistit in privatione gratiæ: atqui sunt aliqua peccata quæ non privant animam gratiâ, aut eam constituunt pœnâ æternâ, uti patet ex illo Proverb. 24. v. 16. *Septies in die cadit iustus: & clarius ex illo Jacobi 3. v. 2. In multis offendimus omnes: ac denique clarissimè ex Evangelio Matthæi cap. 5. v. 22. Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio, qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit Concilio: qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehenna ignis.* Ubi apertè distinguitur triplex peccatum iracundiæ, quorum tantum tertium constituit reum ignis æterni: unde manifestum evadit alia quæ sic reum non constituunt esse tantum venialia.

Obijciunt primò illud Ezechielis 18. vers. 4. *Anima qua ipsa peccaverit morietur.* Ubi ad mortem animæ nulla statuitur distinctio peccati mortali & veniali.

Resp. Sermonem illic esse de certis tantum peccatis gravioribus, scilicet, idololatria, homicidio, usura & rapina, quorum singula ex genere suo sunt mortalia: unde inepte inferes, nulla dari alia leviora ac venialia peccata.

Obijciunt secundò, Quodlibet peccatum offendit Deum infinite bonum. Ergo quodlibet est dignum pena infinita sive eterna, adeoque mortale.

Resp. Quodvis peccatum offendit Deum infinite bonum saltem leviter, concedo: offendit graviter, sic ut cum Deo dissolvat amicitiam & charitatem, nego: sicut enim potest Deus infinitus leviter & finite amari ac coli, ita potest leviter ac finite offendi citra amicitiae dissolutionem, sicut in offensionibus summorum Principum cum aliqua proportione ostendi potest.

Denique si fundamentum adversariorum, de peccatorum imputatione subsisteret, aperte etiam contra ipsos sequeretur, Baptisum & Penitentiam climinandam esse. Reprobis enim nihil illa profunt, si nullum ipsis peccatum remittitur, ut isti volunt, Neque prædestinatis sunt necessaria, si nullum ipsis peccatum imputatur. En ad quæ præcipitia hæc vertigo impellat.

CAPUT XI.

De Cultu, & Invocatione Sanctorum.

I. Fides Catholica docet primò, cultum lætitiæ soli Deo tribuendum esse, nullamque creaturam posse adorari, nisi adorationem improprie accipias, uti ab Abrahamo dicitur Angelus adorari Gen. 18. v. 3. & alibi.

Docet secundò, solum Deum invocandum esse tanquam supremum rerum omnium Dominum, ac largitorem omnium donorum tam naturæ, quam gratiæ.

II. Admittit tamen Sanctos in cælo regnantes tanquam Dei amicos religioso cultu honorandos esse: & ut nostros apud Deum intercessores ac Patronos invocari posse. Utrumque negant omnes hujus temporis Sæctarii: & ante illos varii pro hæreticis à primitiva Ecclesia damnati, ut Vigilantius apud S. Hieronymum cap. 3. adversus Vigilantium: & Manichæus apud S. Augustinum lib. 20. cap. 4. contra Faustum. His autem à primitiva Ecclesia reprobatis consentire, aliud esse non potest quam à veræ Ecclesiæ sensu aberrare.

III. Probatur porrò Catholica veritas primò, Quia ex Scripturis constat utile ac pium esse invocare homines sanctos in hac Vita existentes. Ergo multò magis utile ac pium erit invocare Sanctos in cælesti gloria cum Christo regnantes, & in perfecto illius amore & favore in æternum constitutos.

Antecedens patet ex Apostolo 2. ad Thess. 3. Fratres orate pro nobis ut sermo Dei currat & clarificetur, sicut & apud vos. Et ad Coloss. 4. v. 2. Orationi instate, orantes simul & pro nobis. Et ad Roman. 15. v. 30. Obsecro vos fratres per Charitatem sancti Spiritus ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Suda. Demique ad postulandum hujusmodi patrocinium hortatur ipse Deus, Job. cap. 42. v. 8. Ite ad servum meum Job & offerte holocaustum pro vobis; Job autem servus meus orabit pro vobis, fidem ejus aspiciam, ut non vobis imputetur stultitia.

IV. Sanctos quoque in cælo existentes nobis patrocinari, & utiliter ac piè invocari, patet Danielis 3. v. 35. Ubi Azarias ita orat. Ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum. Et S. Petrus promittit se post obitum suum pro fidelibus frequenter oraturum 2. Petri 1. v. 15. Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis. Et ipsa experientia ex frequentibus beneficiis ac miraculis per Sanctorum invocationem omni ævo obtentis, manifestè ostendunt hanc Deo gratam, ac nobis perutilem esse.

V. Nec ullam proflus vim habent quæ contra Sanctorum invocationem à Sæctariis opponuntur, hoc modo: Deus vult solus invocari, ergo non licet invocare Sanctos in cælo regnantes. Nam contra ipsos valet eadem consequentia: Deus vult solus invocari, ergo non licet invocare Sanctos in hac vita existentes; quod tamen falsum esse coguntur ipsi fateri ex apertis Scripturis n. 3. supra citatis.

Eodem modo si bona est hæc quam formant consequentia. Solus Christus est mediator hominum, ergo peccant Catholici invocando Sanctos in cælo existentes; Bona etiam erit hæc sequela: Solus Christus est mediator hominum: ergo peccant Sæctarii invocando Sanctos in terra constitutos, quod tamen ex Scripturis admittunt licitum esse. Nam si velint ut particula solus universaliter accipiatur, æquè Sanctos vivos ac mortuos excluder.

Neque minùs frivolum est quod assumunt, Sanctos scilicet in cælo non posse preces nostras, & interna desideria cognoscere. Sed peto, an admittant Samuellem cognovisse omnia quæ erant in corde Saulis. ut testatur Scriptura 1. Reg. 9. v. 19. Et Eliseum scivisse omnia quæ à Giezi absente gerebantur, & secreta consilia Regis Syriæ longè remoti 4. Reg. cap. 5. vers. 6. Et Danieli cognitum fuisse occultum somnium Nabuchodonosoris, ejusque interpretationem? Dicant ipsi quo modo potuerint hæc absentibus in terra revelari, & simul exponant quâ ratione possint Sancti in cælo preces nostras & desideria cognoscere.

VI. Probatur autem secundò, hunc esse sensum Scripturarum, & primitivæ Ecclesiæ, ex consensu Sanctorum Patrum qui in ea cum eximia tam sanctitatis, quam veræ doctrinæ laude floruerunt.

Origenes qui tertio post Christum sæculo vixit Homil. 23. in Numer. Quis, inquit, dubitat quod Sancti quique Patrum etiam orationibus nos juvent.

S. Hieronymus 4. sæculo contra Vigilantium cap. 3. Si Apostoli & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris... quanto magis post victorias, coronas, & triumphos. Et ibidem affirmat Vigilantium hæreticum contrariam doctrinam de Barathro peccatoris sui tanquam cænosam spurcitiâ evomere.

Audi S. Augustinum Catholicorum more pro se orantem Medis. cap. 40. S. Michaël, S. Gabriel, S. Raphael, Sancti Chori Angelorum, atque Archangelorum per illum qui vos elegit, & de ejus contemplatione gaudetis, vos rogare præsumo, ut pro me culpabili Deum rogare dignemini.

S. Ambrosius quid in Ecclesia fieret, ac fieri debeat aperte docet lib. de Viduis. Obsecrandi sunt Angeli pro vobis, qui nobis ad præsidium dati sunt Marty-

Arsde
kin

Theo-
logia

Martyres obsecrandi sunt... possunt pro peccatis nostris rogare. Et *Orat. 2. de Preparat. Missæ*. Apostolorum intercessionem imploro, Martyrum preces depono, confessorum orationes expostulo, salium Domine Deus preces nunquam spernis. Longior forem si eodem modo loquentem adducerem S. Chrysostomum in *Liturg.* S. Cyprianum de *Stella & Magis*. Cyrillum Hierosol. *Catech. Mystag. 5.* Eusebium Alex. *Hom. de Sanctis*, & alios indubitatos primitivæ Ecclesiæ testes: ex quorum consensu quomodo nostri temporis Sectarii erroris convincantur jam supra tradidimus.

Doctōris Morlai Angli de his nova quadam effugia refelluntur.

Doctōr hic in Anglia celebris, & jam grandævus, qui & Belgium pridem lustravit, in suis Tractatibus circa dogmata aliqua Ecclesiæ Romanæ pag. 31. sic pronunciat. *Negari non potest, quin talis sit in Ecclesia Romana nunc Sanctorum & Angelorum, qualis olim apud Gentiles Heroum & Damonum cultus fuit.*

Doctōr eximie Accusator es: Inane ergo est effatum illud tuum, *Negari non potest*, cum tibi incumbat istud positivè probare. Sed ut gratis gratiam faciamus, nos cum Augustino, Theodoro, Cyrillo &c. latam in eo cultu differentiam facilè assignamus. Gentiles suos Heroes veros esse Deos credebant, nos Sanctos nostros tantum ut Dei amicos agnoscimus & veneramus. Er hinc ulterius, illi Heroibus istis tanquam Diis Sacrificia offerebant: inter Catholicos nihil per umbram simile, qui omnia sacrilegum esse profitentur alteri quam soli Deo sacrificare. Nescio quomodo possit aliquis hoc ignorare qui res Catholicorum tanto tempore non oscitanter exploravit. Instat tamen sic Morlaeus pag. 22. *Cultus Damonibus exhibitus erat illorum invocatio, in imaginibus veneratio, templorum & Altarium dedicatio, votorum in morbis & periculis nuncupatio &c.* ex quibus inferri cupit hæc eadem in honorem Sanctorum & Angelorum facta, cedere in Dei & Christi contumeliam.

Non potuit ergo Doctōr tantus distinguere inter Objecta quibus illa invocatio, dedicatio, nuncupatio præstatur. Eximie Domine, Invocatio, dedicatio &c. non est res per se mala. Sed invocatio Dæmonis res pessima est. Vobis igitur incumberebat ostendere, eodem modo sacrilegum esse Dæmones Dei inimicos, & Sanctos Dei amicos invocare. Nolo tantos viros à me doceri: audiant in eandem sententiam duo suprema Religionis Christianæ oracula. S. Augustinus contra *Fausum* cap. 18. sic loquitur. Dicit Apostolus, Quæ immolant Gentes dæmonis immolant & non Deo: Non quod offerebatur culpans, sed quia illis offerebatur. Consentit S. Hieronymus lib. cont. *Vigilantium* cap. 3. Illud fiebat Idolis & ideo detestandum: hoc fit Martyribus, & ideo recipiendum. Expende an Morlaeus his primæ Ecclesiæ oraculis præferendus.

Instat iterum pag. 25. Neminem ex Angelis vel Sanctis invocare possunt cum fide, quin illum cordis scrutatorem agnoscant, & præterea in illum tanquam Deum credant &c.

Sed neutrum veri speciem ullam præfert. Jam enim supra manifestum fecimus, quomodo Sancti

sine tali cordium scrutatione in visione Deitatis ut speculo lucidissimo Fidelium invocationem cognoscere possint non minus quam Sanctos in terrâ existentes absentium cogitationes & acta cognovisse Scriptura pluribus exemplis testatur, quod nec Adversarii audent inficiari. Quod autem non possit aliquis invocari nisi in illum tanquam in Deum credatur, assertio est maximè inficitia, ac si invocari non possit alius ut supremus Dominus, alius ut mediator aut patronus qui apud illum intercedat. Quid est in rebus etiam humanis communius?

Instat porrò Morlaeus pag. 27. & 28. Orant Papista Sanctos non solum (Patronos) ut impetrent, nobis aliquid à Deo, sed etiam ut ipsi ea præsentent, quod patet legenti Breviarium Romanum &c.

Respondetur facile, Papistas orantes rogare Sanctos ut ea præsentent, intercedendo apud Deum ut illa oranti per illum præsententur. Hoc certè est ex parte eorum præstari quod ab illis ab homine fidei depositum, nisi velis lufum in verbis excitare. Sic fanè & vos loqui oportet cum Scriptura *Apocalypses* cap. 4. Gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & à septem Spiritibus qui in, conspectu Throni ejus sunt. Ita nempe, ut sicut Deus per omnipotentiam, ita spiritus illi suo modo gratiam & pacem largiantur. Si quis profectò Catholicus, sicut Joannes Apostolus in *Apocalypsi* loqueretur, quod à vobis lites, & verborum aucupia pateretur!

Plura in hujusmodi Commentationes novas & inanes præbet L. W. *Revisio*. eruditissima, de judicio Doctōris Morlai, anglicè conscripta.

APPENDIX.

De cultu Virginis Deiparæ quadam moderna refutantur.

Doctrina Catholica est primò, D. Virginem esse verè ac propriè Dei Matrem & Genetricem, contra Nestorium.

II. Eandem semper Virginem permanisse ante partum, in partu, & post partum.

III. Illam supra omnes Angelos & Sanctos cultu Hyperdulie honorandam esse.

IV. Virginem Deiparam nullo unquam peccato actuali inquinatam fuisse, definit Tridentinum.

V. Illam à labe originalis peccati semper immunem fuisse, communis est in Ecclesia sensus & sententia, non de fide.

VI. Virginem Mariam esse omnium Fidelium apud Deum Mediaticem, Dominam, Advocatam, Cæli Terræque Reginam, Peccatorum Refugium, & Matrem Misericordiæ, dogmata sunt & Privilegia sine controversia à Christi Fidelibus semper recepta.

Contra hunc Ecclesiæ sensum nullam vim habent, *Monita quadam salutaria, B. Virginis ad Cultores suos indiscretos*, in libello quodam Anonymo in vulgus nuper sparso, cum magno Fidelium scandalo.

Primò, quia libellum istum, & suspectam illius doctrinam, & loquendi modos, cum summa offensione & scandalo rejecit communis Fidelium consensus.

Secundò, Quia idem Libellus Sedis Apostolicæ decreto reprobatus, & prohibitus fuit.

Tertio, Quia in Virginis cultu & invocatione carpit

carpit varias fidelium praxes, titulos, & eucomia sensui Sanctorum Patrum maximè conformia, uti facile patebit ex paucis ipsorum testimoniis, quæ hic brevi methodo subjiciam.

Audi S. Bernardum, sermone de Nativitate Virginis, in communi sensu Fidelium, Mariam ut *Mediatricem*, ut *Spem*, ut *Fiduciam* nostram invocantem. „Exaudiet ubique Matrem Filium, exaudiet Filium Patrem. Hæc peccatorum scala, hæc mea maxima Fiducia est, hæc tota ratio spei meæ &c. Quæ verò ratione hæc de Virgine dicantur, idem explicat: Opus est, inquit, Mediatore ad Mediatorem istum, nec alter nobis utilior, quàm Maria.

Idem argutè docet, & explicat Rupertus. „Sicut Luna lucet & illuminat, luce non suâ, sed ex Solo concepta: Sicut, ô Beatissima, hoc ipsum quod tam lucida es non ex te habes, sed ex gratia divina, gratia plena... Quia sicut ex te natum Dei Filium, solem verum, solem æternum adoramus & colimus, ut Deum verum, sic & Te honoramus atque veneramus ut veri Dei Genitricem. Scientes (nota) quia totus honor impensus Matri sine dubio redundat in gloriam Filii.

Consonat his Doctor Seraphicus Sanctus Bonaventura in Speculo B. Virginis cap. 5. Abyssus, inquit, est Maria in Bonitate & Misericordia profundissima; unde etiam profundissimam Misericordiam Filii sui pro nobis interpellat, quasi abyssus abyssum invocat.

Accedit S. Antonius 3. part. tit. 15. cap. 22. §. 9. Deus misericordiam nedum magnam, sed Maximam fecit in Virgine pia, ut meritò nominetur Maria Mater Misericordiae, & Regina ejus... hanc (Misericordiam) qui petit sine ipsa duce, sine pennis tentat volare.

Nec minor canit S. Ephrem. de laudibus Deiparæ, Ave, inquit, Dei & hominum Mediatrice optima, Ave, totius terrarum orbis Conciliatrice efficacissima.

Huic doctrinæ innixus S. Basilius orat. de Nativitate Deip. sic concludit: „De Virgine qui omnia illustrata, & gloriosa dixerit, nunquam à veritatis scopo aberraverit.

Frustra igitur *Monior* quicunque importunus Fideles huic doctrinæ insistentes carpere conetur, tanquam indiscretos Virginis Cultores. Poterit ex communi Patrum ac Fidelium mente & sententia ea facile intelligere & explicare, quæ in deteriorem sensum invidiosè detorquet: quod qui porro tentabit, contra hanc Lunam frustra larrabit.

CAPUT XII.

De veneratione Imaginum Christi & Sanctorum.

LHonorandas esse Imagines Christi ac Sanctorum docet Ecclesia Catholica Romana, eo cultu qui à Tridentino exponitur Sess. 25. de Invocat. & Vener. Sanctor. ubi declarat Imagines Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in templis præferrim habendas & retinendas, iisque debitum honorem, & venerationem impertiendam. Non quod credatur inesse aliqua in iis dignitas vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis aliquid sit petendum, vel quod fiducia in Imaginibus sit figenda, sicut olim fiebat à Gentilibus: sed quia honor qui il-

lis exhibetur, refertur ad Prototypa quæ repræsentant; ita ut per Imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos quorum illæ similitudines gerunt, veneremur.

II. Hanc doctrinam oppugnant moderni Sectarii: & eundem contra primitivam Ecclesiam impugnant hæretici ab ea olim damnati: nam Manichæi docebant Imagines Christi non esse colendas, sed res esse phantasticas, ut testatur S. Augustinus contra Faustum lib. 20. c. 14. & postea ipsa Ecclesia in Concilio Nicæno 2. congregata.

Idem 4. sæculo tenebant Ariani hæretici, & hanc ob causam in Synodo Nicæna Aët. 6. Eusebius tanquam Arianus accusabatur. Ergo vel erravit primitiva Ecclesia hanc hæresim reprobando, vel errant moderni Sectarii eam amplectendo.

III. Probatur autem Catholica veritas primò, Quia in Scripturis aliqua creaturæ rationis expertes dicuntur honorandæ, propter ordinem singularem quem habent ad Deum & res divinas, sicut habent Imagines ad Christum, & Sanctos. Nam de Arca testamenti dicitur *Psal. 98. Adorate scabellum pedum ejus quia Sanctum est.* Et Exodi 25. vers. 18. jussit Deus Moysen supra Arcam fœderis collocare duos Cherubinos aureos, quibus simul cum Arca honos deferretur: *Facite duos Cherubim aureos, & producite eos ex utraque parte oraculi.* Denique Num. 21. vers. 8. Deus mandavit erigi statuam sive imaginem serpentis aeneam, quæ populo in veneratione fuit, tum quia ex ejus aspectu à serpentum morfu sanabantur, tum quia figura erat Christi in Cruce pendentis. Ergo etiam Imagines sint rationis expertes, potest illis deferri aliquis honor, quid ad ipsum Deum, Christum, aut Sanctos Dei amicos referatur.

IV. Opponunt Sectarii, Catholicos honorando Imagines committere idololatriam, & peccare contra divinum præceptum *Deuteronom. 4. Non facies tibi sculpsile ut adores illud*, & alia hujusmodi loca quibus in Scripturis idololatria prohibetur. Sed hæc frustra, & malignè Catholicis objiciuntur, cum apertè profiteantur se non facere sibi sculpsile aut Imagines, ut illas adorent more gentilium. Illorum enim doctrina de cultu Imaginum initio hujus capituli ex Tridentino declarata, à tali adoratione & cultu longissimè remota est. Quomodo ergo possunt exercere illum cultum quem ipsi damnant ac detestantur? Aut qua fide possunt Ministri, qui hæc sciunt & legunt, talem calumniam Catholicis affingere ut eos populo reddant exosos. Vera certè fides nunquam per tales artes, ac fraudes propagata fuit.

V. Probatur secundo, ex perpetua Ecclesiæ consuetudine jam inde à temporibus Apostolorum depingendi, & prædicto modo colendi Imagines Christi, & Sanctorum. Ipse enim S. Lucas Evangelista venerationis ergo B. Virginis Imaginem depinxit, ut testatur antiquissimus Metaphrastes in vita S. Lucae.

Secundi post Christum sæculi consuetudinem refert Methodius *Oratione 2. de Resurrect.* Quas quidem ex auro Imagines conflamus Angelorum, ipsius principatus & potestates referentes, eas ad honorem & gloriam Dei conficimus.

S. Athanasius tertio circiter sæculo, ad *Antioch. cap. 38.* Absit ut quemadmodum Græci faciunt, nos Christiani tanquam Deos imagines adoremus, affectio-

Arsde
kin

Theo-
logia

affectionem dumtaxat & charitatis nostræ studium erga figuram personæ per imaginem expressæ declaramus.

S. Chrysostom. *Tom. 5. in liturgia.* Sacerdos autem egreditur... & conversus ad Christi imaginem inflexo capite cum exclamatione dicit orationem.

S. Augustinus *lib. 3. de doct. Christi. cap. 9.* dicit, Signa utilia divinitus instituta veneranda esse, quia honor eorum ad prototypum transit.

Denique S. Ambrosius in *Oratione de Obitu Theodosii*, laudat Helenæ sapientiam, quod Crucem Christi levaverit, & ipsis Regibus honorandam exposuerit.

Et ut scirent hi, alique primitivæ Ecclesiæ testes, satis loquuntur innumera miracula in Crucis, ac Imaginum religioso cultu fidelibus à Deo omni ævo concessa, quæ non possunt nisi in veritatis ac virtutis, non autem in erroris aut idololatriæ præmium concedi, nisi velis dicere Deum per miracula & beneficia homines ad idololatriam invitare.

CAPUT XIII.

De Sacris Reliquiis.

I. Argumenta supra allata pro Imaginum veneratione non parùm probant Sanctorum quoque corpora, reliquias, ac monumenta à fidelibus in honore pie, utiliterque habenda esse prout docet Trident. *Sess. 25. sub initium.*

Soli repugnant hujus temporis Sectarii, cum antiquioribus hæreticis, quales erant secundo post Christum sæculo Marcionite, qui docebant Martyrum corpora esse abominabilia, ut refert *Magnes. libro 4. contra Theosonem*: deinde post Diocletianum, & Julianum apostatam Vigilantius, qui volebat reliquias coli, aurillis cereos accendi, cujus hæresim impugnat *S. Hier. l. 2. contra Vigil.* Videant quæso & advertant nostri Sectarii quales habeant primos suæ doctrinæ Patres, ac Patronos.

II. Probatur porò ex Scripturis corpora, & reliquias Sanctorum veneratione digna esse. Nam *lib. 4. Regum cap. 14.* sic memoratur: *Projecerunt cadaver in sepulchro Elisai, quod cum tetigisset ossa Elisai revixit homo, & stetit supra pedes suos.* Deus tanto miraculo ostendit quanto in honore habeat ossa Prophetæ, & tu illa honore indigna esse affirmas.

Actorum 19. vers. 12. narratur, quomodo sudaria & femicinctia à corpore Pauli deferrentur ad languidos, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur. En ipse Deus tot prodigiis ostendit se velle per reliquias Sanctorum beneficia hominibus conferre, morbos curare, demones expellere: ergo satis declarat se velle in illum finem reliquias illas in pretio, & honore haberi; aliàs ipse talibus signis eas honorando homines ultrò in errorem induceret.

Quinimò potius divina sapientia per hunc sacramentum reliquiarum cultum & æstimationem, excitat homines ad imitandum Sanctorum virtutes, & exempla, & corroborat in illis vivam fidem de futura mortuorum resurrectione, dum vident sanctorum hominum ossibus ac cineribus tantam à Deo virtutem attribui, propter conjunctionem quam habuerunt cum animabus jam in gloria constitutis, uti loquitur Apostolus, *Nescitis quia membra vestra templum sunt Spiritus Sancti*, i. ad Corinthios 6.

III. Secundum argumentum quo hæc doctrina demonstratur, est primitivæ Ecclesiæ usus, & fides indubitata; aut enim hæc penitus erravit, quod nemo admiserit, vel errant illi, qui honorem Sanctorum reliquias exhibendum inficiantur.

Clemens Romanus statim primo post Christum sæculo de honore Reliquiarum id testatur *lib. 6. constit. Apostol. cap. 29.* Eorum qui apud Deum vivunt ne Reliquiæ quidem corporum sunt inhonoratæ: siquidem Eliseus Propheta postquam defunctus est mortuum suscitavit... quod quidem nunquam accidisset nisi corpus Elisei sanctum esset.

S. Justinus Martyr qui secundo sæculo fidem suam sanguine consignavit, hoc quoque attestatur *quæst. 28.* Sanctorum, ait, corpora, & sepulchra Martyrum demum amoluntur infidias, & morborum ab arte medica comploratorum conferunt sanationes.

Sed ne adducam plura quæ pervolvi Patrum, & primitivæ Ecclesiæ monumenta. Instat omnium sit prolixum, & publicum S. Augustini testimonium, qui primo *Epist. 105.* sic scribit: Reliquias beati Martyris Stephani non ignorat Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quam convenienter honorare debeamus. Deinde *lib. 22. de Civitate Dei cap. 8.* fusè exponit miracula facta per Reliquias S. Gervasii & Protasii Mediolani, & quo modo se præsentem cæcus fuerit subito illuminatus coram innumera populi multitudine; adeo ut miraculum à nullo ibi poterit ignorari.

Et enarratis aliis prodigiis, quibus ipse quoque testis interfuit, declarat quomodo dum Episcopus nomine Projectus S. Stephani Martyris Reliquias publicè portaret, per flores qui Reliquias attigerunt, oculis applicatos mulier à cæcitate subito liberata fuerit, populo universo Deum in suis Sanctis collaudante.

Pergit eodem capite S. Doctor alia quoque miracula, & beneficia exponere ex Sanctorum, & Reliquiarum cultu à Deo impetrata, quæ testatur intra suam Dioccesim fuisse numero septuaginta.

IV. Quis quæso his inspectis de hac fidei veritate dubitare audeat? Nisi Augustino, & toti antiquitati, & primitivæ Ecclesiæ diffidat, aut ipsi Deo qui per tot signa & prodigia hanc doctrinam Ecclesiæ suæ tam apertè testatam, & commendatam reddidit. Plura in hanc rem dedi Tractatu de Miraculis edito Lovanii Anno 1667.

CAPUT XIV.

De numero Sacramentorum.

Sacramentum apud Catholicos, est sensibile signum, & causa gratiæ sanctificantis. Numerum Sacramentorum docent esse septenarium cum *Trid. Sess. 7. de Sacram. Can. 1.* Duo tantum propriè dicta novi Testamenti Sacramenta admittunt Sectarii, nempe Baptismum, & Eucharistiam sive Cœnam Domini, quamvis nec in hoc numero omnes inter se conveniant.

Sed hoc argumento unico satis redarguuntur: Nihil credunt esse de fide Sectarii moderni, quod in claro & aperto Dei verbo non continetur. Sed nullibi in Verbo Dei claro & aperto continetur, duo tantum esse novi Testamenti Sacramenta. Ergo non est fide credendum duo tantum esse Sacramenta.

Si repònant, in Scripturis nullibi etiam apertè dici septem esse novæ Legis Sacramenta. Respondetur,

detur, Catholicos non credere ea tantum esse de fide, quae in Scripturis clarè & disertè continentur, ut Sectarij, sed admittunt ad Regulam fidei præter Scripturam, quando obscura est, traditionem & definitionem Ecclesiae necessariò pertinere, uti probavimus supra part. 1. cap. 7. & 8.

§. I.

De Confirmatione.

Primo itaque Confirmationem verum esse Sacramentum ex Scriptura, cum primitivè Ecclesiae traditione conveniente probamus. Nam *Act. cap. 8.* narratur quod cum audissent Apostoli quòd Samaritani receperunt verbum Dei, & baptizati essent in nomine Domini Jesu: *Tunc imponebant manus super illos & accipiebant Spiritum sanctum.* Atqui illa impositio manuum post Baptisum erat signum sensibile vicijus conferrebat Spiritus sanctificans. Ergo erat Sacramentum distinctum à Baptismo, quod Ecclesia ab initio Confirmationis Sacramentum appellare consuevit. Nihil enim aliud ad propriam Sacramenti rationem requiritur, quam ut sit signum sensibile, à Deo constitutum, ad conferendum gratiam sanctificantem, sine qua Spiritus sanctus accipi non potest. Quae institutio iterum *Act. 19. v. 6.* declaratur, ubi narratur, quomodo Paulus postquam in nomine Jesu baptizavit, *imposuit illis manus, & venit super eos Spiritus sanctus;* cum aliis donis externis, quae illi erant annexa.

Hic autem Scripturae sensus ex traditione, & consensu primitivè Ecclesiae aperte colligitur. Nam *Clemens I. epist. 4.* primo saeculo ab initio Ecclesiae illius usum his verbis declarat. Omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & demum consignari ab Episcopo, septiformem Spiritus sancti gratiam percipere... quia aliter esse perfectus Christianus nequaquam potest... ut à B. Petro accepimus, & ceteri sancti Apostoli præcipiente Domino docuerunt. Quid quæso in rem hæc clariùs, quid antiquius? utpote ab ipso Petro, cæterisque Apostolis continuò per manus acceptum.

In tertio saeculo *Fabianus epist. 2.* Sancti Chrismatis confectio per singulos annos est agenda... quia novum Sacramentum est.

Melchades Papa, qui quarto post Christum saeculo Ecclesiam gubernavit *ad Episcopos Hispanie* sic scribit. Quæsitus utrum majus esset Sacramentum manus impositio Episcoporum, quam Baptismus? Scitote utrumque magnè esse Sacramentum: & sicut unum à Majoribus fit, id est, à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici non potest, ita & majori veneratione venerandum & tenendum est.

S. Augustinus *lib. 2. contra Iulianum Petilianum c. 104.* In hoc, inquit, unguento Sacramentum Chrismatis vult interpretari, quod quidem in genere visibilibus signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus. Alios primitivè Ecclesiae testes prætereo plurimos: quia ex his manifestum est aut primævam Ecclesiam errasse, aut Ecclesiam Romanam Confirmationis Sacramentum ritè usurpare.

§. II.

De Extrema Unctione.

Sacramentum extremae Unctionis fundatur in Scripturis *Marc. 6.* Ubi de Apostolis dicitur. "Et ex-

R. P. Arsdæk. Tom. I.

cuntes prædicabant ut poenitentiam agerent, & daemona multa eiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant. Materia autem, forma & effectus hujus Sacramenti distinctius declaratur *Jacob. 5.* *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiae, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & si in peccatis sit remittentur ei.*

Ex his argumentandum est ut supra: Signum sensibile ex institutione divina, à Presbyteris Ecclesiae, ægris conferendum, quo causatur gratia remissiva peccatorum, necessariò est verum Sacramentum; nam ut ipse Baptismus sit verum Sacramentum, nihil aliud requiritur. Atqui extrema Unctio est tale signum, uti patet ex Scripturis jam allegatis. Ergo Extrema Unctio est verum Sacramentum.

Accedit usus & declaratio primitivè Ecclesiae, quæ non potest à vero Scripturae sensu discrepare, aliàs aut ipsa, aut Scriptura falsitatis arguenda esset.

S. Augustinus *lib. 2. de Vitis. infir. cap. 4.* Olei sacra delibatio intelligitur Spiritus Sancti typicalis unctio. *Ex tract. de relict. Carb. conv.* Quoties aliqua infirmitas occurrerit alicui... oleum benedictum fideliter ab Ecclesia petat, unde corpus suum ungetur, & secundum Apostolum oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, non solum Corporis, sed & animæ sanitatem accipiet. Ubi vides S. Augustinum hanc Jacobi Apostoli Scripturam, cum Ecclesia Romana, de extremae Unctionis Sacramento admittere, & explicare.

Denique universæ Ecclesiae primitivæ ea de re proximè & consensum discere ex *Concilio Nicano I. can. 69.* Transacto, inquit, anno debet Sacerdos benedicere aquam & oleum, non sicut fit in Baptismo, neque sicut benedicuntur Chrismata, sed sicut Oleum infirmorum.

Ex his dilemmate sæpius formato, facile ostendes circa hoc Sacramentum vel primitivam Ecclesiam, vel modernos Sectarios errare.

§. III.

De Ordine.

Sacramentum Ordinis quo Ministri in Ecclesia ad functiones sacras assumuntur & consecrantur, patet ex scripturis *1. ad Timoth. 4.* Noli, inquit, negligere gratiam quæ data est tibi per Prophetiam, cum impositione manuum Presbyteri.

Cum enim ad exercenda ministeria divina opus sit aliqua Dei vocatione, ut declarat Apostolus ad *Heb. 5.* *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus est, non enim quisquam sibi assumit honorem sed qui vocatur à Deo:* hinc necesse est signo aliquo sensibili à Deo instituto hanc vocationem innoscere, quod exprimit Apostolus per impositionem manus, quæ confertur gratia, & potestas sacra ministeria exercendi, nec amplius ad veram Sacramenti rationem requiritur.

Et quidem primo post Christum saeculo Clemens Romanus *lib. 3. constit. Apost. cap. 27.* Ordinem Ecclesiasticum per gradus distinguit in Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, Lectores, Cantores, Lectores, subdens, Hic est Ecclesiasticus Ordo & Contentus.

S. Cyprianus saeculo tertio docet, Ordinem esse Sacramentum quod iterari non potest, æquè ac Baptisma, in libro de Cardinal. Christi operibus cap. de lotione pedum, sic scribit; docemur quæ sit Baptismi & alio-

Arsdæk

Theologia

& aliorum Sacramentorum stabilitas; nam Baptismum repeti Ecclesiastica prohibent regula... & nemo sacros Ordines semel datos iterum renovat.

S. Augustinus *contra Epistol. Parmeniani c. 13.* Ostendens ab Episcopis hæreticis ordinatos, non esse iterum in Ecclesia Christi ordinandos, Ordinem esse Sacramentum non minus quam Baptismum aperte declarat. Si (inquit) nos malè facimus, ipsi explicant quomodo & Sacramentum Baptismi non possit amitti, & Sacramentum Ordinati possit amitti... si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? neutri Sacramento injuria facienda est. Et iterum lib. 1. de *Baptismo contra Danastus cap. 1.* Sacramentum Baptismi est, quod habet qui baptizatur, Sacramentum dandi Baptismi est, quod habet qui ordinatur. En quoties Ordo in ratione Sacramenti Baptismo æquiparatur ab indubitato teste, & Doctore istius primævi temporis, quod ab ipsis Sæctariis inter aurea Ecclesiæ sæcula candido lapillo notatur.

Sed in hoc saltem cum Ecclesia Romana conveniunt Anglicanæ Ecclesiæ protestantes, quod admittant in vera Christi Ecclesia necessarios esse Episcopos, & Ministros, qui ab ipsa Ordinem suum, & jurisdictionem accipiunt, quamvis negent esse Sacramentum. Nam absque ordine non magis eorum Episcopis & Ministris quam cuius de plebe propria esset potestas baptizandi, conficiendi Eucharistiam, aut exerecendi alia Ecclesiæ ministeria.

Verum hinc summa emergit difficultas, quo modo Ecclesia Anglicana, postquam à Romana defecit, possit ostendere se habere veros Episcopos, & consequenter veros Ministros, qui per legitimam ordinationem potestatem suam à Christo participarunt. Nam sine legitima ordinatione non potest esse verus Episcopus, sine vero Episcopatu non potest esse verus Clerus, sine vero Clero nequit subsistere vera Christi Ecclesia.

Porro in Anglia ultimum, qui Episcopalem Ordinem suscepit, fuisse Polum Archiepiscopum Cantuariensem aperte ostendit Stapletonus, Hardingus, Bristo, Reynold, aliqui Catholici Doctores, qui circa ea tempora scripserunt, & ad respondendum huic difficultati adversarios frustra provocarunt. Et hinc solidè demonstrant neque Parkerum, qui post Polum Archiepiscopi Cantuariensis nomen in hæresi primus usurpavit, neque ullum ex cæteris Angliæ Prelatis ab ullis unquam Episcopis fuisse ordinatos. Adversarii autem de hac re toties postulati ut per tabulas, aut testes declarent à quibus Episcopis, quando, quo loco fuerint consecrati, nunquam spatio quinquaginta annorum potuerunt legitimæ ordinationis argumentum, aut testimonium proferre. Quod anglicè fufus deduxit Archiep. Dubl. Talbotus tract. edito anno 1659.

Questiones alia de singulis Sacramentis, & de praxi Hæreticos Ecclesiæ reconciliandi, traduntur infra in Resolutionibus Theologicis Parr. III. in fine, &c.

§. IV.

De Cœlibatu Clericorum, & votis Monasticis.

Negant horum temporum Hæretici passim omnes, Clericos, sive sacros Ecclesiæ Ministros, ad Cœlibatum sive carentiam uxorum ullo jure teneri.

Contrarium tam in doctrina, quam in praxi docet Ecclesia Romana.

Probatur primò, Quia Cœlibatus Clericis jam inde à tempore Apostolorum constitutus est, & in primitiva Ecclesia confirmatus & observatus. Patet id 1. ex Apostolo ad Titum cap. 1. v. 7. *Oportet Episcopum sine crimine esse sicut Dei dispensatorem, hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem &c.* ubi prescribitur Continentia illa quæ consistit in abstinencia ab uxoribus uti disertè interpretatur D. Hieronymus in hunc locum & Patres alii primitivæ Ecclesiæ in eundem sensum infra citandi. Idem deducit S. Hieronymus ex Apostolo 1. ad Corinth. cap. 5. vers. 7. *Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* Sic enim loquitur ad cap. 1. Epistolæ ad Titum: *Si laicus imperatur ut propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de Episcopo sciendum est qui quotidie pro suis populique peccatis illibatus Deo oblaturus est victimas.* Et lib. 1. contra Jovinianum post medium: *Si laicus, & quicumque fidelis orare non potest nisi careat officio conjugali: Sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt Sacrificia, semper orandum est. Si semper orandum est, ergo semper cavendum matrimonio.* Hæc autem (quæ præmissa) non consilium (ut adversarii volunt) sed præceptum denunciare, aperte convincitur ex Decretis ipsius primitivæ Ecclesiæ, quæ hic subijcio.

Probatur igitur secundò, ex ipso Concilio Apostolorum Canone 27. Innupti autem qui ad Clerum provehi sunt præcipimus, ut si voluerint uxores accipiant, sed Lectores, Cantoresque tantummodo. Ubi clarè id conceditur tantummodo Lectoribus & Cantoribus & iis qui Minores ordines susceperunt: excipiuntur autem disertè, qui sunt in Majoribus ordinibus constituti sic ut illis uxores accipere non liceat. De hoc Apostolorum Decreto conformiter loquuntur primi Patres Concilii Carthaginensis II. circa annum Christi 396. can. 2. ubi hanc cœlibatus legem confirmantes rationem hanc addunt: *Ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.*

Hanc porro legem semper agnovisse & servasse Ecclesiam primitivam, patet ex Concilio Eliberitano, quod habitum est anno circiter Christi 313. ubi sic declarat Canone 33. *Placuit in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, Diaconis ac Subdiaconis positus in ministerio, abstinere se à Conjugibus suis, & non generare filios. Quod quicumque fecerit ab honore Clericatus exterminetur.*

Idem eodem sæculo declarat Siricius Pontifex in Epistola ad Himerium Taraconensem Episcopum cap. 7. *Plurimos Sacerdotes &c.* Et Innocentius I. circa annum Christi 400. in Epistola ad Exuperium cap. 1. *Proposuisse &c.* Extant prædicta in Conciliorum Tomo I.

Idem reperies confirmatum in Conc. Agathensi Tomo II. Concil. anno Christi 506. can. 9. *placuit etiam &c.* Et in Conc. Aurelianensi III. anno Christi 537. can. 7. *Clerici verò &c.* Ac rursus in Conc. Aurelianensi IV. anno Christi 547. can. 17. *ut Sacerdotes &c.* Et in pluribus deinceps. Hæc sunt Testimonia & decreta primitivæ Ecclesiæ cujus doctrinam Adversarii se admittere profitentur: quantum verò in hoc puncto ab ea recedant nemo non videt, nisi illi quos Venus & Cupido excæcavit.

Pergunt

Pergunt insuper hi Veneris Patroni & docent, vota Castitatis Religiosæ, & totum (ut vocant) Monachus statum abolendum. Dicunt enim nec licitum quidem esse Deo Castitatem vovere. Imò Calvinus lib. 4. Infit. vota Monastica vocat Dæmonis retia, & ipsos Monachos Sophistas cucullatos, ac Schismaticos Ecclesiæ, diabolo devotos. Nec minus Lutherus in suo Libro de Votis Monasticis, optat eos ad exemplum Sodomæ & Gomorrhæ igne & sulphure cœlesti demergi.

An fortè tanta bile contra Monachos illi exarde- scunt quia per Augustinum Monachum Angliæ, & per alios similes Regiones orbis pluri- mæ Ecclesiæ Romanæ doctrinam ample- xæ fuerunt, & assiduo ample- ctuntur. An quia suo exemplo, & prædicatione ubique terrarum Castitatem, continentiam, & à singulis erroribus, & vitis abstinenciam, inter ipsos fideles strenuè induxerunt, easdemque virtutes ad salutem necessarias iisdem mediis hodie conservant. Vide quæso, quisquis es modernus, singulorum Ordinum annales, aut si malis, Baronium, Spondanum, & alios historice Ecclesiasticæ Scriptores.

Expende insuper, an Monachorum institutum non sit in Ecclesiæ sine comparatione Novatorum hujus temporis quinto Evangelio antiquius. An non etiam in vetere lege Elias, & Elisæus, & alii eorum institutum semper secuti sine uxoribus & divitiis in hoc mundo vixerunt? Audi primitivæ Ecclesiæ testem S. Hieronymum in Epistola ad Rusticum: *Fily*, inquit, *Prophetarum quos Monachos in veteri Testamento legimus, adificabant sibi casulos prope fluenta Jordanis: & turbis urbium derelictis polentâ, & herbis agrestibus victitabant.* Et ab ipso exordio Legis novæ Joannes Baptista in continentia & rerum abdicacione in solitudine Monachorum Duce[m] præbuit, ut notant passim Patres cum S. Chrylostomo Homil. 1. in Marcum. Hunc porrò Statum approbarunt & commendarunt prolixè ipsi Patres primitivæ Ecclesiæ, uti videre est in S. Dionysio D. Pauli Apostoli discipulo in Epistola ad Demophilum monachum: & in libro de Ecclef. Hierarchia cap. 6. ubi prolixè Monasticæ professionis formam describit.

Idemque præstat S. Augustinus in Tractatu de vita communi Clericorum, & alii passim Patres. Sed & ipso factò idem Institutum secutus est S. Augustinus pluresque alii; ac tempore subsequenti S. Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, alique votis monasticis alligati, quorum continentia, puritas, ac sanctitas vitæ miraculis manifestis à Deo comprobata, & toto orbe agnita, incontinentiæ suæ ruborem Adversariis merito incutiat.

Hinc nimis manifestum est, continentiam rem esse bonam, & Deo acceptam. Nunc subsumo: Atqui manifestum est Deo gratum esse rem bonam vovere, uti patet ex innumeris Scripturæ Locis, ut Pl. 75. v. 12. *Vovete, & reddite Domino. &c.* Ergo licitum & sane laudabile est Deo Castitatem vovere. Idque magis in particulari indicat illud oraculum Christi Matth. 19. v. 12. *Et sunt Eunuchi qui seipsos castraverunt propter regnum calorum.* Et ut doceat rem esse Consilii addit. *Qui potest capere capiat.* Rursus Consilio tam arduo præmium annectit immensum Matth. 29. v. 27. *Qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut Patrem aut Matrem, aut Uxorem &c. centuplum accipiet & vitam æternam possidebit.* Quam verò præf-
R. P. Arsdæ. Tom. I.

sè Apostolus in commendando statu continentie, Christi doctrinam secutus fuerit, fusius ipse deducit 1. ad Corinth. 7. *Beatior erit si sic permanjerit sicut & ego, &c.* Nescio quis hæc nisi surdus, non audiat, nisi cæcus, non videat & intelligat.

§. V.

De Baptismo Infantium.

NEgant Anabaptistæ infantes esse baptizandos tum quia existimant illos non contraxisse peccatum originale: tum quia censent illos non esse capaces Baptismi, eo quod sint incapaces fidei profitendæ, quam Christus ad Baptismum prærequirit Matth. 29. vers. 19. *Docete omnes gentes baptizantes eos &c.* item Marci 16. v. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit: atqui infantes non possunt credere, ergo nequeunt etiam baptizari.*

Sed Catholica doctrina est, Baptismum ad salutem esse necessarium etiam infantibus. Probatum primò, Quia infantes sunt capaces peccati originalis, uti definitum est generaliter in primitiva Ecclesiæ contra Pelagianos tempore S. Augustini, pro quo & ipse Apostolicam agnoscit traditionem lib. 10. de Genesi cap. 23. Atqui in novo Testamento nullum est remedium ordinarium contra peccatum originale præter Baptismum. Ergo infantes sunt capaces Baptismi, illoque indigent pro remedio peccati originalis. Quod autem infantes capaces sint gratiæ justificantis clarum est ex oraculo Angeli ad Zachariam de Joanne Baptista Luc. 1. v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.*

Probatum secundò, ex Scripturis in quibus dicuntur baptizati integræ familiæ, in quibus dubitandum non est aliquos etiam infantes fuisse, uti patet Actor. 16. v. 15. *Cum autem baptizata esset Lydia & domus ejus.* Et eodem capite vers. 33. *Baptizatus est ipse, & omnis domus ejus continuo: ubi tò omnis etiam infantes comprehendere debet.* Denique 1. ad Corinthios cap. 1. v. 16. *Baptizavi autem & Stephanæ domum.* Quomodo fieri potest ut qui populo imponunt se Scripturis ad amulsum adherere tam manifestis ejus testimoniis suum imbecille judicium præferre audeant?

Annon demum acquiescent, si hunc fuisse sensum & praxim primitivæ Ecclesiæ (in quam jurant) ex ipso S. Augustino qui in ea vixit & præ aliis floruit apertè comprobemus? De ea sic disertè testatur. lib. 10. de Genesi cap. 23. *Consuetudo matris Ecclesiæ in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omninò credenda, nisi Apostolica esset traditio.* Ubi pro baptismo infantium manifestam agnoscit Apostolorum traditionem: & iterum expressius lib. 4. de Baptismo cap. 24.

Ad fundamentum Adversariorum, quod baptizandi debeant prius in fide doceri, depromptum ex Matth. cap. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* Respondeo, Christum ibi præscribere ordinem quo Apostoli deberent procedere in Baptismo infidelium adultorum, ad quorum conversione illos tunc mittebat. Nempe ut primò, gentiles adultos in fide instruerent: Secundò ut eos sic instructos baptizarent: tertio ut docerent illos Dei præcepta servare.

L 2

Ubi

Arsdæ
kin

Theo-
logia

Ubi manifestum est Christum non de omnium, sed de adultorum ad fidem convertendorum baptismo loqui. Baptisum autem omnibus in communi adeoque infantibus necessarium declarat Joannis 3. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei.

Mirum sane est hanc hæresim contra consensum totius Ecclesie, etiam primitivæ, ut ostensum est, permitti in Hollandia & Anglia tantoperè grassari: cum nec ipsi hæretici Pelagiani, qui tamen Peccatum originale negabant, ausi fuerint negare Baptisum infantibus necessarium esse, saltem ut fierent capaces Regni cælestis consequendi, ut disertè testatur S. Augustinus de Hæresibus cap. 88.

§. VI.

De Matrimonii Sacramento.

NOlunt passim moderni Sectarii Matrimonium esse Sacramentum, sed tantum contractum civilem. Oppositum docet semper Ecclesia Romana.

Probatur doctrina Catholica, Quia utraque pars consentit, Tria ad Sacramentum requiri. Signum aliquod externum sive sensibile: Institutionem divinam: & Gratiam sanctificantem illi annexam. Primum in Matrimonio reperiri patet ex Apostolo qui de illo agens pronunciat ad Ephesios 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo & Ecclesia.* Ubi asserit contractum visibilem inter virum & feminam apud Christi fideles magnum esse Sacramentum. Atque ita hunc locum exponunt Patres primitivæ Ecclesie Hieronymus, Chryostomus, Nazianzenus, ceterique. Secundum, de Institutione divina, patet ex verbis Christi Matthæi 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Ubi & vinculi connubialis insolubilitas in novo Testamento declaratur. Tertium de Gratia tali contractui matrimoniali annexa colligitur ex loco Apostoli supra citato. Nam conjunctio viri cum femina significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. Hæc autem conjunctio est per gratiam & charitatem: & ratione hujus dicitur Christus sponsus, & Ecclesia illius sponsa. Ergo ut matrimonium viri cum femina possit significare hanc unionem Christi cum Ecclesia, oportet ut sit inter conjuges fideles non tantum unio quædam naturalis aut carnalis, qualis etiam inter Gentiles reperitur, sed etiam unio spiritualis, quæ in gratia & charitate consistit: ac proinde Sacramentum illud matrimonii hanc gratiam conferre debet, ut in eo subsistat significatio perfecta unionis Christi cum Ecclesia ab Apostolo asserita.

Hic autem sensus Scripturæ ac primitivæ Ecclesie ab illius ævi Patribus communi consensu declaratur, ac nominatim à S. Augustino tam alibi quam in lib. de bono conjugali cap. 18. *In nostrorum Nuptiis plus valet Sanctitas Sacramenti, quam fecunditas uteri.* Et ibidem cap. 24. *Bonum nuptiarum per omnes gentes, & omnes homines in causa generandi est; & in fide castitatis: quod autem ad populum Dei attinet, etiam in Sanctitate Sacramenti per quam nefas est etiam intercedente repudio, alteri nubere.*

Hæc ad convincendum rationem Sacramenti in Matrimonii fidelium abundè sufficiunt contra modernos Affectas Lutheri ac Calvinii, qui lib. 4. *Institut.* cap. 19. audeat impudenter asserere, Sacramenti ratio-

nem non magis convenire Matrimonio quam agriculturæ aut arti futuriæ.

Plura de Matrimonio, & de singulis Sacramentis in Conc. Tridentino definita, & à Cardin. Bellarmino fusius explicata, annotatis utriusque locis hic opportunè subijcio, si quando opus fuerit studioso Lectori ea prolixius investigare.

Dogmata alia de singulis Sacramentis à Tridentino definita, & à Bellarmino fusè explicata indicantur.

DE Baptismo, Trident. Sess. 7. Canonem 1. explicat Bellarminus Tomo III. pag. 277 & 303. Canonem 2. expl. Bel. pag. 215. & 221. Canon. 3. Bel. 251. Canon. 4. Bel. 88. Canon. 5. Bel. 221. Canon. 6. Bel. 260. Canon. 7. Bel. 260. & 266. Canon. 8. Bel. 260. & 269. Canon. 9. Bel. 260. & 270. Canon. 10. Bel. 260. 272. Canon. 11. Bel. 164. Canon. 12. Bel. 241. Canon. 13. Bel. 241. Canon. 14. Bel. 241.

De Confirmatione, Trid. Sess. 7. Canon. 1. explicat Bel. 299. Canon. 2. Bel. 318. Canon. 3. Bel. 331.

De Eucharistia Sacramento Trid. Sess. 13. Canon. 3. expl. Bel. pag. 591. 606. 660. Canon. 4. Bel. 591. Canon. 5. Bel. 648. Canon. 6. Bel. 640. 699. Canon. 7. Bel. 591. Canon. 8. Bel. 359. Canon. 9. Bel. 372. Canon. 20. Bel. de Sacerdotio Canon. 11. Bel. 650. 651.

De Sacrificio Missæ, Trid. Sess. 22. Canon. 1. Bel. 712. Canon. 2. Bel. 795. 799. 805. Canon. 5. Bel. 811. Canon. 6. Bel. 832. Canon. 7. Bel. 832. Canon. 8. Bel. 712. Canon. 9. Bel. 621. 828.

De Pœnitentiæ Sacramento, Trid. Sess. 14. Canon. 1. Bel. 914. Canon. 2. Bel. 930. Canon. 3. Bel. 914. Canon. 4. Bel. 914. Canon. 5. Bel. 905. Canon. 6. Bel. 1028. Canon. 7. & 8. Bel. ibidem Canon. 9. Bel. de absolutione. Canon. 10. Bel. 83. & de Sacerdotio. Canon. 12. Bel. 1090. Canon. 13. Bel. 110. 1104. Canon. 15. Bel. 1098.

De Extrema Unctione, Trid. Sess. 14. Canon. 1. Bel. 1248. 1258. Canon. 2. Bel. 1262.

De Ordinis Sacramento, Trid. Sess. 23. Canon. 1. Bel. 1280. Canon. 2. Bel. 1277. Canon. 3. Bel. 1216. Canon. 4. Bel. 1280. Canon. 5. Bel. 1282. Canon. 7. Bel. 1274.

De Matrimonij Sacramento, Trid. Sess. 24. Canon. 1. Bel. 1286. Canon. 2. Bel. 1324. Canon. 3. Bel. 1400. Canon. 4. Bel. 1364. Canon. 5. Bel. 1336. Canon. 6. Bel. 1376. Canon. 7. Bel. 1343. Canon. 8. Bel. 1337. Canon. 10. Bel. 1425. Canon. 11. Bel. 1427. Canon. 12. Bel. 1425.

§. VII.

De Ceremoniis, quibus utitur Ecclesia Romana.

Sicut dæmon Crucem, ita horrent Sectarii moderni Ceremonias Ecclesie Romanæ, quales sunt quæ adhibentur in administratione Sacramentorum, ut in Baptismo Exorcismi, Cruces, Exufflationes satanæ &c. Item Benedictiones aquæ, quam dicimus benedictam, olei sacri, cinerum, ramorum, vestium Sacerdotalium, &c. Item, Institutio Festorum, Vigiliarum, nec non Rosaria, Cruces &c.

Docent enim Adversarii 1. superstitiosum ex his,

aut similibus uti, nisi illis tantummodò quæ in Scripturis exprimuntur. 2. Ecclesiæ potestatem nullam habere Cæremonias aliquas instituenti. Sic inter alios Calvinus, Cæremonias illas, ac præcipuè in Baptismo Exorcismos & Exsufflationes, non ratione, sed vulgari petulantia aggressus est. 4. Institutionum, cap. 15. §. 19. Ubi ait esse, *adventitiam sarraginem, Satana imposturam, ludibrium, nugam, theatricam pompam, exorticas sordes, &c.*

Probat autem solidè Catholica veritas; Primò, Licetum erat Ecclesiæ veteris Testamenti aliquas Cæremonias sacras sibi congruentes influere. Ergo etiam Ecclesiæ Novi Testamenti: cui constat circa Sacramenta &c. etiam plus concessum potestatis, ut ipsi Adversarii prædicant. Antecessis clarè constat ex Libro *Estheris cap. 9.* ubi Synagoga Judæorum auctore Mardocheo instituit novum diem Festum omnibus celebrandum, qui tamen à Deo antea institutus non fuerat. Idem alio tempore factum constat ex Libri *Judith capite ultimo: Dies autem victoria hujus festivitatis ab Hebræis in numero Sanctorum Dierum accipitur, & colitur à Judæis ex illo tempore usque in hodiernum diem.* Simile est in Machab. libro 1. cap. 4. ubi constituitur Dedicatio altaris, & illius Festum, ad quod celebrandum *Joannis 10.* constat ipsum Christum in Hierosolymam ascendisse. Neque hic refert quod Sectarii libros illos forte pro Canonicis non admittant, sufficit enim in hoc puncto admitti pro legitima eorum temporum historia.

Probat etiam secundo ex Novo Testamento *Actuum capite 15.* ubi Apostoli in Concilio congregati novam Cæremoniam constituerunt, ut Gentiles conversi abstinere à *Sanguine & suffocato:* quæ quidem Cæremonia nupiam à Deo nisi solis Judæis præscripta fuerat, & jam per Christi mortem cum cæteris abrogata, unde & *Actuum 16.* dogma Apostolorum appellatur. Nulla autem est ratio, cur jam non possit Ecclesiæ, quod tunc poterat constituere ex ordinaria gubernandi potestate à Christo concessa, quam supra de potestate Ecclesiæ agentes latius probavimus.

Confirmatur, Quia aliæ fuerunt postea in aliis Cæremoniis dissentiones, quas sua autoritate determinavit Ecclesiæ, de delectu ciborum, de diebus festis, de peregrinationibus, vigiliis, cereis, aliisque Cæremoniis, propter quas impugnatas inter Hæreticos numerati sunt Enekratæ apud Epiphanium *heresi 46.* & apud S. Augustinum *heresi 23.* Item Manichæi qui pluribus Ecclesiæ Cæremonias oppugnabant apud eundem S. Augustinum *libro 20. contra Faustum capite 4. & 5.* Postea Eustaciani apud Socratem *lib. 2. cap. 33.* Denique Vigilantius apud S. Hieronymum in ipsius *libro contra Vigilantium:* & plures alii.

Hæc præter omnia, ac si præsentia tempora spectaret, nervosè complectitur S. Augustinus pro Exorcismo, & pari ratione pro aliis Ecclesiæ Romanæ Cæremoniis agens contra *Julianum Pelagianum lib. 6. cap. 2.* *Verum est, inquit, quod antiquissimi veraci fide Catholica prædicatur, & creditur per Ecclesiæ totam, qua filios fidelium nec exorcizaret, nec exsufflaret, si non eos de potestate tenebatur, & à Principe mortis erueret; quod in libro meo, cui velut respondes, positum est. Sed tu id commemorare timuisti, tanquam ipse*

à toto orbe exsufflandus esses, si huic exsufflationi, qua Princeps mundi & à parvulis ejicitur foras, contradicere voluisset.

Et ibidem, idem Augustinus capite 29. contra Julianum pro Cæremoniis illis citat adhuc Ecclesiæ primitivæ Patres antiquiores, ac subdit: *Hos iste audeat dicere Manichæos, & antiquissimam Ecclesiæ Traditionem isto nefario crimine aspergat, qua exorcizantur & exsufflantur parvuli. Nos autem paratiores sumus cum illis viris, & cum Ecclesiæ Christi in hujus fidei antiquitate firmata, qualibet maledicta, & contumelias perpeti, quam Pelagiani cujuslibet eloquij prædicatione laudari. Quid possit hodie magis appositè pro hac Ecclesiæ Romanæ doctrina contra Calvinum, & alios ejus affectas intorqueri?*

Ad hoc quod passim objiciunt, Cæremonias illas nec gratiam conferre, nec ad aliud quam inanem pompam, & oculorum ludibrium valere.

Respondeo. Nos hoc illis non attribuere, ut ex opere operato causent gratiam sicut Sacramenta, quod Adversarii imperitè supponunt. Asserimus tamen illas aliunde multas magnasque utilitates fidelibus adferre. 1. Quia per illa signa externa homines rudes, aut in divino cultu torpentes mirificè ad pietatis fervorem excitantur. 2. Cæremonie illæ visibiles instruant vivacius fidelium mentes in fidei mysteriis, quam sola verba, aut Scripturæ, quas modo valde mortuo percipiunt, aut intelligunt. Sic benedictio & applicatio Cinerum significat illis pœnitentiam, & vivam mortis memoriam, ac præparationem. Careus Paschalis gloriam & splendorem Resurrectionis Domini. Palmæ Benedictæ, victoriam Christi, suorumque fidelium de Dæmone & peccato. Formationes Crucis, memoriam Passionis Christi: Aqua benedicta, puritatem & ablutionem animæ, per actus pios & meritorios quos in hujus applicatione eliciunt, & sic de cæteris. 3. Per Cæremonias illas, quasi per Emblemata, mysteria sacra plurimum exornantur & elucescunt, ac Fideles fidem suam protestantur, & ab hæreticis discriminantur. 4. Ex Ecclesiæ institutione vim accipiunt, per modum Instrumenti, ad arcendas fraudes & præstigia dæmonum, ut exorcismi & exsufflationes in Baptismo, abrenunciatio satanæ, fidei professio, tactus aurium, & narium, aut aliorum sensuum, aut partium inunctio in aliis Sacramentis. Certè constat ex Scripturis, Christum Apostolis & Ecclesiæ dedisse potestatem ejiciendi dæmonia *Marci 3. vers. 15.* ac consequenter instituendi signa facta quibus id in Christi nomine præstare possint.

Denique hic ipsum Calvinum, ejusque affectas modernos aggredior. Calvinus ipse, in suo *Libello de formula Sacramentorum administrandorum*, has Baptismi Cæremonias in Scriptura non expressas præscribit. 1. Ut infans deferatur ad Baptisimum die Dominico, vel alio die celebri: en Cæremoniam temporis in Scriptura non expressi. 2. Ut qui infantem deferunt interrogentur, an spondeant se infantem adultum instructuros, & ut illi certum nomen imponatur. 3. Ut forma Sacramenti pronuncietur lingua vernaculâ. 4. Ut recitetur tunc Symbolum Apostolorum, oratio Dominica, & aliæ preces. Si has, & similes Cæremonias ex præscripto Calvini admittant Adversarii, quâ fronte, aut veritatis specie, alias Ecclesiæ Romanæ Cæremonias impugnant, quales

Arde
kin

Theo-
logia

quales à tempore Apostolorum in primitiva Ecclesia usurpatis, supra ex ipsius Ecclesie primitivæ testibus & Patribus dilucidè demonstravimus.

CONCLUSIO.

Aduersus modernos vulgi errores à vera Fide retrahentes.

HÆc quicumque legis, quicumque audis, aperi tandem oculos, tuæque felicitati gratulare; quod semotis popularium errorum tumultibus, licuerit in veritatis Sacramentum introire, & ex sinceris primitivæ Ecclesie suffragiis ancipitem animæ tuæ litem dirimere, ex qua pendet Regni nunquam perituri secura possessio. Acquiesce illis Iudicibus, primæius quos ipse erroris expertes esse agnoscis: sequere illos Duces quos non dubitas per rectam Fidei semitam ad salutis æternæ metam pervenisse. Atque ex aduerso obliquam crede Novatorum viam, quam antiquitas ignorat, quam sacrarum Litterarum oracula refellunt, quam ratio ipsa tot modis deviam & præcipitem esse demonstrat. Ubi tot Tibi veritatis testes ad viam salutis faciem præferunt, nullum superest erroris periculum, nullum ignorantie patrocinium.

At, inquis, longè alia Ministri nostri, quàm Patrum libri, declamant. Quid inde? Veritas non est clamor, nec Ministri sunt Patres Ecclesie. Clamitant fortissimè circumforanei dum merces adulterinas commendant; tuum verò est, ne decipiaris, clamorem à veritate discernere. Ministri tui ad buccinandam Lutheri doctrinam contra Ecclesiam Romanam magno stipendio, & amplis Ecclesie spoliis conducti sunt; hæc arte familiam sustentant, uxores ornant, filias elocant, pro domo sua, non pro salute tua negotiantur: hujus tibi curam relinquunt, qui brevi stabis ante tribunal Christi, pro teipso rationem redditurus.

Confugies fortè ad popolare argumentum. Vivimus felices, aspirat cælum, omnibus fortunæ donis cumulatur; jacent passim in tenebris & inopia Romana Religionis cultores; manifestis igitur cæli favoribus Lutherana religio comprobatur. At vide quæso, quantum tibi fortunæ splendor mentis aciem obnubilet. Vivit fœlix imperium Turcarum, maximâ orbis parte dominatur, ad extremum mundi angulum relegatus est Lutherus, si cum Mahomete conferatur. Manifestis igitur cæli documentis præcæteris omnibus Mahometi religio commendatur. Si igitur Fortunam non colis, sed Christum, ipsum audi longè alias Ecclesie sue notas ingerentem *Joan. 16. vers. 20.* Vos contristabimini, Mundus autem gaudebit. Et *vers. 33.* Vos quidem in mundo pressuram habebitis, sed confidite quia ego convici mundum. Vera Christi Ecclesia in stabulo & pauperie cæpit, in pressuris tyrannorum crevit, per Crucem & inopiam adolevit. Aliam ad cælum viam tuus Tibi genius, non Christus commendat.

Sed quomodo, inquires, fieri potest ut tot Viri graves, vitæ & virtutibus in Republica Lutherana conspicui à veritate & salute aberrent? Virtutem si à Fide sejungas, nil nisi virtutis inane simulacrum ostendas. Veritas & virtus comites sunt individue: absque veritatis consortio nulla virtus adeo speciosa est,

ut in Dei conspectum admitti possit, teste Apostolo; *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Notæ tibi sunt Reipublicæ olim Romanæ virtutes eximie, mira prudentia, clementia singularis, decantata toto orbe iustitia. Tanto virtutum comitatu, verâ fide destituito, orbis quidem imperium, sed non cælum obtinuit, Perierunt Cæsares, ardent Catones, cruciantur graves illi Reipubl. Patres, olim ostro splendidi, nunc in flammis nunquam extinguendis purpurati.

Non igitur te detineat inanis illa virtutum Umbra, quâ nihil fallacius. Non aura fluctuantis Populi quâ nihil incertius. Non speciosa Fortunæ crepundia, quibus nihil in vita fugacius. Non voluptatum blandæ Syrenes, quæ te à recto veritatis cursu in errorum syres abducant. Periculosa est omnis ad salutem remora. Præterit vita, festinat mors, iudicium præ foribus expectat: dum tempus finit viam tutam amplectere. Nulla enim satis magna est securitas, ubi periclitatur Æternitas.

Genius fallax Novatorum quomodo cavendus.

Commune vitium est naturæ lapsæ, Antiqua fastidire, ad Nova semper anhelare: Semper, inquit Seneca, præsentibus est infesta levitas, & proprium est ægni animi, nihil diu pati. Hinc passim nova videnti, delibandi, audiendi, summa cupido. At quoniam Veritas, & virtus perstat semper immutabilis, & novitatis nescia, hinc Novatorum commune studium est, novitatem falsæ doctrinæ, Veritatis, ac Virtutis fucō convestire. Suos igitur errores his artibus, ac pigmentis decoratos, tanquam Patrum antiquorum, S. Augustini, & ipsius Scripturæ oracula, incautis proponunt. His accedit proponentis gratia, frons blanda, lepor styli, & conciliatrix animorum facundia, quibus simpliciores capi necesse est, nisi sæpius recolant necessarium illud Christi monitum: Venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Illi verò Novatores ex aduerso, ne Lupinam hanc animas perdendi Rabiem detegas, blandum illi Charitatis nomen imponunt: Miseret illos tui erroris, dolent te à Pontifice & ejus asseclis in fraudem induci, tuum statum miserum & infelicem altè ingemiscunt. Sed si ad fucatam hanc Charitatis speciem ritè attendas, facile deprehendes illam in vocis sonitu consistere, nec omne aurum esse quod lucet. Bractea quædam Charitatis tibi ostenditur, ut de tuo lapsu nimis credulo, novitatis Authores triumphum agant. Hac arte fraudulentæ Charitatis grassati sunt omnium temporum Novatores, quorum blanditias, ac favores, & ipsa dona tu suspecta haberes cautè monet his verbis S. Augustinus *lib. 2. de Symbolo cap. 13.* Lupus est, agnoscite, Serpens est, ejus capita conquassate: Blanditur, sed fallit, multa promittit, sed decipit. Venite inquit, defendam: si necessitas est, pascam: Si nuditas, vestiam. O lupo male! ô Serpens inique! Vestis nudum, ut expolies intus Christo Vestitum. Pascis esurientem, ut animæ auferas cibum cælestem.

Sed nec ab una mentitæ Charitatis specie cavendum: Novit id genus hominum, ut aptius fallat, reliquas etiam Virtutes adulterare. Ut tibi cautus videaris, ne oculis etiam tuis nimium credas, dum primâ fronte externa probitatis, & modestiæ species ostenta-

EPITOME,
ET COHÆRENTIATractatum Præcedentium, In una Demon-
stratione evidenti.

ostentatur. In vase etiam aureo venenum non raro propinatur. Est, inquit *Origenes*, quedam etiam diaboli castitas; est etiam diaboli modestia, gravitas, demissio. Hinc rectè monet *S. Ambrosius lib. 7. in Luc. cap. 10.* Cave versutæ disputationis venenâ, animam petunt, guttur invadunt, vitalibus vulnus infligunt. Nec vos moveat quod formam præterendere videntur humanam, etsi foris homo cernitur, intus bestia fremit.

Usque adeo potens est in propinandis erroribus forma ista eminentiæ virtutis, ut non raro viris etiam perspicacissimis fucum fecerit. Apollinarem hæresiam pestiferos olim errores disseminasse, nemo est etiam Sectarius qui modo non agnoscat. Ille ipse non exiguo tempore fallaci specie simulatæ virtutis, viris maximis illudere potuit. Hoc de se, aliisque factentem audi *Epiphanius*, Hæresi 77. Egregius ille, ac venerabilis senex, quem nos & beate memoriæ Papa Athanasius, imo verò Catholici omnes unice dileximus Apollinarius Laodicenus, hujus dogmatis author & propugnator extitit, neque nos verosimile putabamus à tanto viro errorem istiusmodi profectum. Nec minus Pelagii specie gravi & modestâ captus fuit *S. Paulinus*, & alii viri doctrinâ conspicui. Nestorii severa frons, & ostentata in publico macies, ac continentia, quam multos in ipsius errores induxerit, nobis describit *Theodoretus lib. 4. cap. 12.* ubi sic concludit, Hoc habitu, & hac simulatione populum inescans, magnam ætatis partem transegit, Christianus videri potius, quam esse studens.

Hanc artem à præcis illis quis non videt quam bellè hauserint plurimi nostri temporis Sectarii, in tradenda dogmatum novitate ad morum severitatem, ad doctrinæ rigorem, ad novam Ecclesiæ reformationem toti compositi. Quorum versutias nisi quis habeat exploratas, nihil propius erit, quam ut in fraudem inducantur, si fieri potest, etiam electi.

Hoc ne Tibi, quisquis es, unquam eveniat, Remedia quædam in promptu esse debent. Primo, in novis Scriptis, & primis congressibus, non temerè credere, sed assensum suspendere, & rem ulteriori sapientium judicio ponderandam reservare; ne quidem Angelo salutanti, & novum mysterium annuncianti assensum præbuit Virgo prudentissima, nisi prius maturè expenderet, *Quæ & qualis esset ista saluatio.* Secundò, suspectam habere doctrinam omnem à communi Ecclesiæ consuetudine abhorrentem. Tertiò, Si hac ratione doctrinæ sinceritatem nondum satis perspectam habeas, restat Remedium omnium ævo certissimum: Illam ad Lydium veritatis lapidem explorare, hoc est, ad Petram immobilem doctrinæ Apostolicæ, quam nobis sine periculo erroris exponit Christi in terris Vicarius, cui ipse Christus oves suas sinceræ doctrinæ pabulo in vitam æternam alendas commisit. Quem in decidendis Fidei, motumque Controversiis Judicem esse infallibilem supra demonstravimus.

Quâ omnes in toto Mundo à vera Religione dissidentes, de Religionis Romane necessitate breviter convinci possint, deductione manifestâ.

SI aliquid in mundo est verum, necessariò est *verus Deus*: Cum de hac veritate præ cæteris mundus patet universus ratione ductus consentiat: quod deducitur supra initio Tract. 1.

Si autem est *Verus Deus*, necessariò est aliqua *vera Religio*, quâ verus Deus colitur. Enti enim primo, summo, & perfectissimo, à quo cætera entia in creatione & conservatione dependent, necessariò debetur supremus cultus, & veneratio: sicut aliquam venerationem & obedientiam debent parentibus, ratione originis & dependentiæ, ratio ipsa nos evidenter docet: supra ibidem.

Si est aliqua *vera Religio*, evidens est quod illa Religio sit à Deo *Revelata*. Nam etsi lumen naturæ nos doceat in genere Deum esse honorandum, illique obediendum, non tamen nobis ostendit in *particulari* quibus modis sit honorandus; & in quibus rebus certis ac determinatis illi obtemperare debeamus: Debet igitur accedere horum à Deo determinata revelatio.

Si est aliqua *vera Religio Revelata*, perspicuum est quod ea sit *Religio Christiana*. Quia de illa manifestè ostendi potest, quod fuerit miraculosè, hoc est, solâ virtute divinâ à Christo & Apostolis propagata, non vi armorum, aut corporis illecebris, aut aliis mediis humanis: ut ibidem supra elucidatur.

Si *Religio Christiana* est vera, necessariò vera est *Religio Catholica*, sive *Romana*. Nam si veritas Religionis Christianæ rectè convincitur ex eo, quod illa modo supra indicato propagata fuerit, ut omnes Christiani admittunt, veritas etiam Religionis Catholicæ ex simili & miraculosâ in orbem universum propagatione ritè demonstratur: quod supra tract. 1. cap. 3. & sequentibus declaratur. Ergo à primo ad ultimum si necessariò verum credas *Deum existere*, necessariò credere debes Religionem Romanam esse veram, quod erat demonstrandum.

Porrò, Si *Catholica* sive *Romana* Religio est vera, evidenter sequitur eam nihil docere tanquam articulum Fidei, quod non sit verum, adeoque immune ab omni superstitione, ac corruptela. Nam hoc ipso quo illa Religio demonstrata est vera, debet omnino libera esse ab omni errore in Fide divina. Quia aliàs sequeretur, Religionem Romanam esse veram & non veram, revelatam à Deo & non revelatam, Christianam & non Christianam, immunem ab errore in Fide & non immunem, uti præcedentia combinanti perspicuum est.

Cum igitur apud omnes, etiam Sectarios, in confesso sit, Religionem Catholicam Romanam, tanquam articulos Fidei divinæ credere ac docere Invocationem Sanctorum, Purgatorium, Transubstantiationem, Primatum Pontificis, Canonem Scripturarum, Ecclesiæ Catholicæ infallibilitatem, numerum